

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

І.В. БОЛОКАН

ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Методичні рекомендації та завдання до самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право»
освітньо-професійної програми «Право» в 2 частинах. Частина 1

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № 6 від 25.01.2024

Запоріжжя
2024

УДК 347+347.6](076.5)
Б794

Болокан І. В. Цивільне та сімейне право. Особлива частина : методичні рекомендації та завдання до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право» : в 2 ч. Ч. 1. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 64 с.

Видання включає теоретичні питання, які необхідно опрацювати здобувачам для засвоєння тем курсу, методичні вказівки щодо виконання завдань, перелік термінів, які необхідно знати для засвоєння кожної теми навчального курсу, тестові завдання для контролю знань з тем курсу, приклади цивільно-правових договорів та алгоритм аналізу їх положень, приклади кейсових завдань, глосарій, рекомендовані нормативно-правові акти, рекомендовану літературу (основну та додаткову), інформаційні ресурси тощо з договірної частини Цивільного права (зміст навчального курсу у 5 семестрі).

Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право».

Рецензент

Н. В. Верлос, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного та адміністративного права ЗНУ

Відповідальний за випуск

Д. О. Єрмоленко, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права ЗНУ

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Теми змістового модуля 2.....	7
Теми змістового модуля 3.....	12
Теми змістового модуля 4.....	16
Теми змістового модуля 5.....	20
Теми змістового модуля 6.....	24
Теми змістового модуля 7.....	29
Теми змістового модуля 8.....	35
Додаток 1. Зразок договору для проведення правового аналізу його положень (неінформативна модель). Договір ренти.....	40
Додаток 2. Зразок договору для проведення правового аналізу його положень (інформативна модель). Договір позички автомобіля.....	43
Рекомендовані джерела.....	49
Перелік використаних джерел.....	50
Глосарій.....	52

ВСТУП

Навчальний курс «Цивільне та сімейне право», яке викладається два роки (чотири семестри, на 2 та 3 курсах), належить до базових фахових дисциплін, перевірку знань з яких передбачають програми єдиних державних фахових екзаменів, тому важливою є якісна підготовка майбутніх фахівців-юристів. Будь-який напрям юридичної діяльності (юрисконсульт юридичної особи, нотаріат, адвокатура, судочинство тощо) і, навіть, правоохоронна діяльність (прокуратура, поліція тощо) потребує застосування знань та навичок з цивільного права. Значну частину цивільного права складає зобов'язальне право, основою якого є договірне право. Вміння складати та аналізувати зміст цивільно-правових договорів є базовою навичкою, яка підтверджує фаховість та професійність юриста. Самостійна робота є невід'ємною складовою роботи здобувача задля максимального засвоєння теоретичного матеріалу та практичного його використання з метою захисту прав сторін договору. Завдяки виконанню завдань для самостійної роботи набуваються навички логічного викладення здобувачем змісту зобов'язальних (договірних) відносин сторін та відображення у змісті складеного договору нормативних вимог.

Метою навчального курсу «Цивільне та сімейне право (Особлива частина)» є формування у здобувачів вищої юридичної освіти (далі – здобувачі у всіх відмінках) інтересу до засвоєння ґрунтовних спеціальних знань у сфері професійної підготовки із зобов'язального (договірного та недоговірного), спадкового та сімейного права, закріплення навичок зі складання та аналізу цивільно-правових та сімейно-правових документів, вирішення життєвих ситуацій (кейсів), що пов'язані з цивільно-правовими та сімейно-правовими відносинами.

Основними завданнями дисципліни «Цивільне та сімейне право (Особлива частина)» є засвоєння здобувачами вищої юридичної освіти теоретичного матеріалу з зобов'язального (договірного та недоговірного), спадкового та сімейного права, оволодіння здобувачами вищої освіти практичними навичками складати юридично грамотні цивільно-правові та сімейно-правові документи, аналізувати договори, швидко й чітко орієнтуватися у нормах цивільного, спадкового та сімейного законодавства, вміння тлумачити їх.

Позитивним результатом вивчення матеріалів курсу є отримання загальних та спеціальних компетентностей та досягнення кінцевих програмних результатів.

Загальні компетентності, які набувають здобувачі в результаті вивчення курсу «Цивільне та сімейне право (Особлива частина)»:

- ✓ здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу в процесі вдосконалення готових зразків цивільно-правових договорів та складення власних договорів (ЗК1);
- ✓ здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, вирішуючи класичні кейсові завдання, кейси-тести, складаючи цивільні договори (ЗК2);
- ✓ знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, що досягається шляхом вивчення питань, які пропонуються на самостійний розгляд; демонстрації вміння визначити вірну норму, що підлягає

застосуванню для вирішення кейсових завдань; реалізації можливості змінити ті чи інші диспозитивні норми ЦК України у зразках цивільно-правових договорів (ЗК3). Також реалізуються й інші загальні компетентності у складених зразках договорів, підготовлених рішеннях кейсів, у процесі підготовки питань, що виносяться на самостійний розгляд (здатність мислити та спілкуватись державною та іноземною мовою, здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології, використовуючи різні джерела для підготовки теоретичного матеріалу, для вирішення кейсів, вдосконалення зразків договорів з урахуванням досвіду регулювання договірних відносин іншими країнами (ЗК4-6); здатність бути критичним і самокритичним, діяти на основі етичних міркувань (ЗК8-10); здатність реалізувати свої права та обов'язки у договірних відносинах та у разі захисту прав сторін договірних відносин; усвідомлення цінності верховенства права, дотримання та врахування прав і інтересів сторін учасників цивільних-правових (зокрема – договірних) відносин; врахування особливостей окремих сфер суспільного життя у змісті договорів, які укладаються у цій сфері (ЗК12-15).

Спеціальні компетентності, які набувають здобувачі в результаті вивчення курсу «Цивільне та сімейне право (Особлива частина)»:

✓ здатність застосовувати знання з основ теорії права, зокрема в частині вирішення колізій, застосування аналогії права та аналогії закону, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у повсякденному житті у процесі постійного перебування у тих чи інших договірних відносинах (дарування, рента, довічне утримання (догляд), позичка, договорів на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, договорів охорони, доручення, комісії, договорів фрахтування, страхування, факторингу, ліцензійних договорів, договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договорів про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та договорів комерційної концесії тощо) (СК1);

✓ здатність аналізувати ретроспективи розвитку цивільно-правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасні цивільно-правові відносини (СК2);

✓ здатність застосовувати норми та інститути цивільного права у цивільно-правових договорах та конкретних життєвих ситуаціях (СК7);

✓ здатність застосовувати правові принципи та доктрини у випадках судового захисту прав сторін цивільно-правових договорів (СК8);

✓ здатність використовувати бази нормативно-правових актів, бази даних органів юстиції (в частині нотаріально посвідчених договорів та виконання рішень суду з цих питань) та інші інформаційні технології необхідні для реалізації та захисту прав сторін цивільно-правових договорів (СК9);

✓ здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для пошуку зразків договорів, результатів захисту прав сторін договірних цивільно-правових відносин (СК10);

- ✓ здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти для їх ефективного використання з метою захисту прав сторін договірних цивільно-правових відносин (СК11);
- ✓ здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції при вирішенні кейсових завдань, пов'язаних із договірними відносинами, та обґрунтуванні змісту цивільно-правових договорів (СК12);
- ✓ здатність до критичного та системного аналізу положень цивільно-правових договорів та життєвих ситуацій, пов'язаних із договірними відносинами (СК13);
- ✓ здатність до консультування з питань реалізації та захисту прав у договірних відносинах, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів сторін договору (СК14);
- ✓ здатність до самостійної підготовки проектів цивільно-правових договорів та інших юридичних документів, за допомогою яких захищаються права сторін договірних відносин (СК15);
- ✓ здатність до логічного, критичного і системного аналізу змісту цивільно-правових договорів, розуміння можливостей вдосконалення їх змісту (СК16).

Програмні результати навчання, які очікуються в результаті вивчення курсу «Цивільне та сімейне право (Особлива частина)»:

- ✓ визначати переконливість аргументів у процесі оцінки юридичних фактів у конкретній життєвій ситуації (кейсі) та у положеннях готових цивільно-правових договорів, зміст яких аналізуються при самостійному вивченні матеріалу курсу (РН 1);
- ✓ знати та розуміти судову практику, що пов'язана з захистом прав та інтересів сторін у договірних зобов'язаннях, у тому числі практику Європейського суду з прав людини (РН 2);
- ✓ проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел для проведення аналізу змісту договорів, самостійного складання цивільно-правових договорів, вирішення кейсів (РН 3);
- ✓ давати короткий правовий висновок щодо фактичних обставин, викладених у кейсах, у судових рішеннях по справах, що впливають з договірних відносин, з достатньою обґрунтованістю (РН 5);
- ✓ оцінювати недоліки і переваги різних правових аргументів, аналізуючи кейсові завдання або зміст цивільно-правових договорів (РН 6);
- ✓ складати власні зразки цивільно-правових договорів, в яких максимально будуть захищені всі права та інтереси кожної із сторін, самостійно збирати матеріал про судову практику вирішення спорів, що впливають з цивільно-правових договірних відносин задля врахування відповідної інформації у зразках цивільно-правових договорів, які складаються ними самостійно, або зразках готових цивільно-правових договорів, зміст яких аналізується здобувачами (РН 7);
- ✓ застосовувати інститути міжнародного приватного права (в частині договірних відносин) (РН 8);

- ✓ самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога викладача або фахівця-практика (наприклад, нотаріуса, адвоката, судді тощо) і діяти відповідно до отриманих від них рекомендацій (РН 9);
- ✓ вільно використовувати державну та іноземні мови із застосуванням правничої термінології з договірного права (РН 10);
- ✓ доносити вивчений або досліджений матеріал з договірної частини цивільного права доступно і зрозуміло (РН 12);
- ✓ знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм договірної частини цивільного права (матеріальне право), підкріплюючи це посиланнями на судову практику вирішення спорів, що впливають з договірних відносин (процесуальне право) (РН 13);
- ✓ використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел, для аналізу договірних цивільно-правових відносин (РН 14);
- ✓ вільно використовувати для аналізу кейсових завдань та змісту цивільно-правових договорів доступні інформаційні технології і бази даних (офіційні нормативні бази, реєстри судових рішень, сайт Мінюсту, сайти адвокатів (для вирішення кейсових ситуацій), сайти юридичних, ріелторських, аудиторських та інших подібних фірм (для пошуку зразків цивільно-правових договорів) (РН 15);
- ✓ використовувати комп'ютерні програмами, необхідні для складання юридичних документів, пов'язаних із договірними цивільно-правовими відносинами (РН 16);
- ✓ розуміти природу та зміст цивільно-правових договорів, відмінності різних договорів, їх специфіку в межах груп таких договорів (РН 19);
- ✓ виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки після вирішення кейсових завдань та аналізу змісту зразків цивільно-правових договорів (РН 20);
- ✓ готувати проекти цивільно-правових договорів та необхідних юридичних документів для захисту прав сторін у договірних зобов'язаннях (РН 21);
- ✓ надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів сторін договірних відносин (РН 22).

Навчальний курс «Цивільне та сімейне право (Особлива частина)» вивчається у логічному взаємозв'язку з іншими навчальними курсами, що обумовлює необхідність реалізації міжпредметних зв'язків з суміжними галузями права, які регулюють схожі суспільні відносини, хоч і мають свій особливий предмет та метод правового регулювання: «Цивільне та сімейне право (Загальна частина)», «Трудове право», «Господарське право», «Цивільний процес», «Земельне право», «Нотаріат України» тощо.

У запропонованому методичному виданні відповідно до Робочої програми навчального курсу подано завдання для самостійного опрацювання тем, які не увійшли до змісту практичних занять, які проводяться протягом п'ятого семестру (теоретична та практична частини). Вивчення курсу завершується заліком. Питання, які вивчаються протягом п'ятого семестру, включаються також у зміст екзаменаційних питань у шостому семестрі.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

5 семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 «Договори про передання майна у власність». Теми 4-6: Договір дарування. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду).

✦ **Мета самостійної роботи з темами модуля:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості договорів дарування, ренти, довічного утримання (догляду) та нормативного регулювання цих договорів тощо; закріплення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із договорами дарування, ренти, довічного утримання (догляду), складання цих договорів, аналізу змісту готових зразків договорів дарування, ренти, довічного утримання (догляду), складання необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін у договорах дарування, ренти, довічного утримання (догляду).

📖 **Основні терміни та поняття до тем модуля, які виносяться на самостійне вивчення:** договір дарування; договір довічного утримання; договір ренти; дарувальник; обдарований; платник ренти; одержувач ренти; відчужувач; набувач; рента; рентні платежі; догляд; довічне утримання; пожертва.

Питання до самостійного опрацювання тем модуля.

I. Теоретична частина.

До Теми 4 Договір дарування.

1. Поняття договору дарування.
2. Предмет договору дарування.
3. Форма договору дарування.
4. Сторони у договорі дарування.
5. Обов'язки дарувальника.
6. Прийняття дарунка.
7. Договір дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому.
8. Одностороння відмова від договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому.
9. Обов'язок обдаровуваного на користь третьої особи.
10. Правові наслідки порушення обдаровуваним обов'язку на користь третьої особи.
11. Розірвання договору дарування на вимогу дарувальника.
12. Позовна давність, що застосовується до вимог про розірвання договору дарування.
13. Пожертва. Права жертвувача.

До Теми 5 Договір ренти.

1. Поняття договору ренти.
2. Форма договору ренти.
3. Сторони у договорі ренти.

4. Передання майна під виплату ренти.
5. Забезпечення виплати ренти.
6. Відповідальність за прострочення виплати ренти.
7. Форма і розмір ренти.
8. Строк виплати ренти.
9. Право платника безстрокової ренти на відмову від договору ренти.
10. Право одержувача безстрокової ренти на розірвання договору ренти.
11. Розрахунки між сторонами у разі розірвання договору ренти.
12. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату безстрокової ренти.
13. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти на певний строк.

До Теми 6 Договір довічного утримання (догляду).

1. Поняття договору довічного утримання (догляду).
2. Форма договору довічного утримання (догляду).
3. Сторони в договорі довічного утримання (догляду).
4. Особливості укладення договору довічного утримання (догляду) щодо майна, що є у спільній сумісній власності.
5. Момент виникнення у набувача права власності на майно, передане за договором довічного утримання (догляду).
6. Обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду).
7. Обов'язок набувача забезпечити відчужувача житлом.
8. Грошова оцінка матеріального забезпечення відчужувача.
9. Заміна набувача за договором довічного утримання (догляду).
10. Заміна майна, яке було передане набувачеві за договором довічного утримання (догляду).
11. Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду).
12. Припинення договору довічного утримання (догляду).
13. Правові наслідки розірвання договору довічного утримання (догляду).
14. Правові наслідки смерті набувача.
15. Правові наслідки припинення юридичної особи-набувача.

☞ **Методичні вказівки до вивчення питань, які виносяться на самостійне опрацювання, та виконання завдань.** Для ефективного засвоєння теми здобувачу слід розпочати з ознайомлення зі змістом нормативно-правових актів, якими регулюються відповідні різновиди договорів (дарування, пожертви, ренти, довічного утримання). Після цього слід ознайомитись з іншими джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, коментарі ЦК України тощо). Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою вирішення спорів, що впливають з відповідних договорів.

II. Практична частина.

1. **Аналіз зразків готових договорів** дарування, ренти, довічного утримання (догляду) та їх різновидів.

2. Складання договорів дарування, ренти, довічного утримання (догляду) та їх різновидів.

Приклади інформативної та неінформативної моделі цивільно-правових договорів у Додатках 1-2 цього видання та розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>.

3. Вирішення кейсових завдань.

Приклад кейсового завдання (інші завдання на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>). Кузьміна уклала договір довічного утримання з Федоровим. У договорі сторони зазначили, що Кузьміна передає Федорову у власність приватний будинок, а Федоров зобов'язується до кінця її життя надавати матеріальне забезпечення (сплачувати необхідну медичну допомогу, забезпечувати належним харчуванням), забезпечити можливість її проживання в одній із кімнат будинку, що є предметом договору, здійснювати догляд за нею. Але за рік Федоров тяжко захворів і тривалий час знаходився у лікарні, згодом отримав підтвердження інвалідності. Кузьміна, у зв'язку з тим, що Федоров перестав надавати їй матеріальне забезпечення, звернулася до суду з позовом про розірвання договору та про повернення їй будинку. Проаналізуйте ситуацію.

✦**Методичні рекомендації до виконання практичної частини.** Для засвоєння матеріалу та розуміння сутності кожного з різновидів договорів дарування, ренти та довічного утримання (догляду), які виносяться на самостійний розгляд, здобувачі мають знайти зразки (не менше трьох) готових цивільно-правових договорів відповідного виду, уважно перечитати, проаналізувати які умови у них відображено, порівняти із тим, як ці положення врегульовані у нормативно-правових актах, якими врегульовано цей різновид цивільно-правового договору. Кожен здобувач має скласти свій варіант договору, в якому має бути максимально враховано інтереси обох сторін договору та максимально пропрацьовано блок (або блоки, якщо вони відокремлені) «Гарантії забезпечення виконання зобов'язань сторін договору» та/або «Відповідальність за порушення умов договору» тощо. Аналіз готового зразка відповідного різновиду цивільно-правового договору або характеристика складеного здобувачем договору здійснюється шляхом розкриття таких аспектів: а) яка модель цивільно-правового договору (інформативна чи неінформативна) представлена або чому при складанні договору здобувачем була обрана сама ця модель; б) чи дотримано вимоги щодо форми конкретного договору у знайденому здобувачем зразку договору або яким чином це враховано у складеному здобувачем договорі (мається на увазі правильне оформлення договору, яке дає уявлення про нотаріальну чи просту письмову форму, яка вимагається для цього різновиду договору); в) чи наявні всі обов'язкові елементи структури цивільно-правового договору; г) чи враховані у договорі всі вимоги його нормативного врегулювання нормами ЦК України та спеціального законодавства; г) чи всі можливі права та обов'язки сторін враховано у договорі; д) чи підібрано до кожного обов'язку сторони у договорі

відповідні засоби забезпечення його виконання або конкретна міра відповідальності за порушення цього обов'язку; е) чи враховано положення законодавчих вимог про можливі у цьому конкретному договорі сторони, їхні права щодо порядку зміни, припинення договору, вирішення спорів за договором, кількості примірників тощо.

Вирішення кейсів передбачає надання вичерпного обґрунтування своєї відповіді з посиланням на конкретні норми ЦК України, інших законодавчих актів та на судову практику. Ситуації аналізуються щодо: а) належних чи неналежних сторін; б) наявності у них відповідних прав та обов'язків; в) дотримання строків; г) можливих способів захисту прав та інтересів тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань.

1. Щодо якого з різновидів договору дарування недодержання письмової форми НЕ матиме наслідком його нікчемність?

- a. Дарування між фізичними особами суми 1000 грн.;
- b. Дарування права вимагати 1000 грн.;
- c. Обіцянка подарувати годинник на день народження;
- d. Пожертва фізичної особи на суму 1000 грн. фонду.

2. Яке додаткове право має Обдарований за договором дарування з обов'язком подарувати річ у майбутньому порівняно з «класичним» договором дарування?

- a. Право розірвати договір;
- b. Право на відшкодування збитків, завданих дарунком з дефектом;
- c. Право в односторонньому порядку відмовитись від договору;
- d. Право вимагати передання подарунку.

3. Яке положення про договір ренти відповідає змісту законодавчих норм?

- a. Договір ренти є різновидом договору купівлі-продажу;
- b. Договір ренти є близьким за своєю правовою природою до договору довічного утримання, відмінність полягає у тому, хто може бути сторонами;
- c. Договір ренти є різновидом договору довічного утримання;
- d. Договір ренти є близьким за своєю правовою природою до договору купівлі-продажу, відмінність полягає лише у предметі передання у власність іншої сторони.

4. Який об'єкт НЕ може бути предметом договору ренти?

- a. Нерухоме майно;
- b. Майнові права;
- c. Інформація;
- d. Рухоме майно.

5. Чи можуть бути предметом договору ренти грошові кошти?

- a. Ні, в жодному разі, адже ЦК України це забороняє;
- b. Ні, за загальним правилом, виняток становить лише іноземна валюта;
- c. Так, але лише за певних умов, про які йдеться у нормах про ренту;
- d. Так, без обмежень, адже у ЦК України не закріплено заборон.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Література: основна – 1 (с. 179–219), 2 (с. 207–291, 548–567, 681–787), 3 (с. 156–192), 4 (с. 234–277, 422–442), 5 (с. 579–599); додаткова – 1 (с. 8–10), 2 (с. 23–25), 3 (с. 9–11), 4 (с. 133–154, с. 271–356, с. 378–427), 7–10.

Нормативно-правові акти:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 435–IV (Глави 55, 56, 57). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. (із змінами) № 3425-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.

Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. (із змінами) № 296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>.

Судова практика:

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

Дайджести судової практики Великої палати Верховного Суду. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>.

Інформаційні ресурси: 1–10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 «Договори про передання майна у тимчасове користування». Тема 8: Договір позички.

📌 **Мета самостійної роботи з темами модуля:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості договорів позички, нормативного регулювання цього договору тощо; закріплення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із договором позички, складання цього договору, аналізу змісту готових зразків договору позички, складання необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін у договорах позички.

📖 **Основні терміни та поняття до тем модуля, які виносяться на самостійне вивчення:** договір позички; позичка; позичкодавець; користувач; речі, визначені родовими ознаками.

Питання до самостійного опрацювання тем модуля.

I. Теоретична частина.

1. Поняття договору позички.
2. Форма договору позички.
3. Сторони договору позички. Права та обов'язки сторін.
4. Строк договору позички.
5. Припинення договору позички. Розірвання договору позички.

6. Правові наслідки неповернення речі після закінчення строку користування нею.

☞ **Методичні вказівки до вивчення питань, які виносяться на самостійне опрацювання, та виконання завдань.** Підготовка починається з ознайомлення зі змістом норм ЦК України, якими регулюються договір позички. Після цього слід ознайомитись з іншими джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, коментарі ЦК України тощо). Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою вирішення спорів, що впливають з відповідних договорів.

II. Практична частина.

1. Аналіз зразків готових договорів позички.

2. Складання договорів позички.

Приклади інформативної та неінформативної моделі цивільно-правових договорів у Додатках 1-2 цього видання та розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>.

3. Вирішення кейсових завдань.

Приклад кейсового завдання (інші завдання на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>). Громов у зв'язку з закордонним відрядженням надав безоплатно Лосєву у тимчасове користування свою однокімнатну квартиру з усіма меблями та іншим майном. Лосєв під час проживання в квартирі вирішив дещо покращити умови свого тимчасового проживання та облицював у ванній кімнаті стіни новою кахельною плиткою, врізав у вхідні двері новий замок, утепив балкон та приладнав до вхідних дверей скриньку для кореспонденції. Після повернення Громова з відрядження Лосєв звернувся до нього з вимогою про відшкодування вартості зроблених ним витрат. Громов відмовився виконувати ці вимоги. Звільняючи квартиру, Лосєв зняв з дверей скриньку для кореспонденції та замок. Вимоги про відшкодування вартості матеріалів та робіт з облицювання стін у ванній кімнаті кахельною плиткою та утеплення балкону Лосєв сформулював у позовній заяві, з якою звернувся до суду. Громов вимоги Лосєва не визнав та, у свою чергу, вимагав встановити замок та повернути скриньку для кореспонденції. Проаналізуйте ситуацію.

☞ **Методичні рекомендації до виконання практичної частини.** Для засвоєння матеріалу та розуміння сутності договору позички, який виноситься на самостійний розгляд, здобувачі мають знайти готові зразки (не менше трьох) таких договорів, уважно перечитати, проаналізувати, які умови у них відображено, порівняти із тим, як ці положення врегульовані у нормативно-правових актах. Кожен здобувач має скласти свій варіант договору, в якому має бути максимально враховано інтереси обох сторін договору та максимально пропрацьовано блок (або блоки, якщо вони відокремлені) «Гарантії забезпечення виконання зобов'язань сторін договору» та/або «Відповідальність за порушення умов договору». Аналіз готового зразка договору позички або характеристика складеного здобувачем договору здійснюється шляхом

розкриття таких аспектів: а) яка модель цивільно-правового договору (інформативна чи неінформативна) представлена або чому при складанні договору здобувачем була обрана сама ця модель; б) чи дотримано вимоги щодо форми конкретного договору у знайденому здобувачем зразку договору або яким чином це враховано у складеному здобувачем договорі (мається на увазі правильне оформлення договору, яке дає уявлення про нотаріальну чи просту письмову форму, яка вимагається для цього різновиду договору); в) чи наявні всі обов'язкові елементи структури цивільно-правового договору; г) чи враховані у договорі всі вимоги його нормативного врегулювання нормами ЦК України; д) чи всі можливі права та обов'язки сторін враховано у договорі; е) чи підібрано до кожного обов'язку сторони у договорі відповідні засоби забезпечення його виконання або конкретна міра відповідальності за порушення цього обов'язку; є) чи враховано положення законодавчих вимог про можливі у цьому конкретному договорі сторони, їхні права щодо порядку зміни, припинення договору, вирішення спорів за договором, кількості примірників тощо.

Вирішення кейсів передбачає надання вичерпного обґрунтування своєї відповіді з посиланням на конкретні норми ЦК України, інших законодавчих актів та на судову практику. Ситуації аналізуються щодо: а) належних чи неналежних сторін; б) наявності у них відповідних прав та обов'язків; в) дотримання строків; г) можливих способів захисту прав та інтересів тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань.

1. Що НЕ є предметом договору позички?

- a. Речі визначені індивідуальними ознаками;
- b. Речі визначені родовими ознаками;
- c. Грошові кошти;
- d. Споживчі речі.

2. Яка з наведених нижче тез щодо долі предмету договору позички є вірною? За договором позички предмет договору передається (перша дія):

- a. У користування Користувача;
- b. У користування Позичальника;
- c. У власність Користувача;
- d. У власність Позичальника.

3. Які вимоги щодо форми договору позички?

a. Обов'язкова нотаріальна форма договору, якщо предметом є грошові кошти, а сторонами – юридичні особи;

b. Письмова форма у разі, якщо сума договору дорівнює десятикратному розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

c. Обов'язкове письмове оформлення договору незалежно від особливостей предмету договору та його суб'єктів;

d. Форма договору залежить від того, що є його предметом.

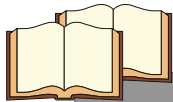
4. 1 січня 2020 року на виконання умов рішення загальних зборів від 28 листопада 2019 року між ОСББ та мешканцем будинку П. укладено договір

позички нежитлового приміщення в простій письмовій формі, за умовами якого позичальнику передано в тимчасове безоплатне користування підвальне приміщення для особистих потреб строком на 4 роки. З яким позовом співвласник спільного майна будинку повинен звернутися для захисту своїх прав?

- a. Про застосування наслідків недійсності нікчемного договору позички;
- b. Про розірвання договору позички;
- c. Про визнання договору позички недійсним;
- d. Про визнання фіктивним договору позички.

5. Який договір опосередковує передання речей, визначеними родовими ознаками, що зі спливом визначеного строку підлягають поверненню?

- a. Договір найму;
- b. Договір позики;
- c. Договір прокату;
- d. Договір позички.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Література: основна – 2 (с. 207–291, 548–567, 681–787), 3 (с. 376–383), 4 (с. 341–342), 5 (с. 579–599); додаткова – 1 (с. 8–10), 2 (с. 23–25), 3 (с. 9–11), 4 (с. 133–154, с. 271–356, с. 378–427), 8–10.

Нормативно-правові акти:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 435–IV (Глава 60). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Судова практика:

Правова позиція суду про те, що договір позички автомобіля не потребує обов'язкового нотаріального посвідчення. Постанова Хмельницького окружного адміністративного суду від 17.02.2015 р. у справі № 822/59/15. URL: <https://www.legalex.com.ua/sudebnaya-praktika/pravova-pozitsiya-sudu-dogovir-pozichki-transportnogo-zasobu-ne-potrebuye-obov-yazkovogo-notarialnogo-posvidchennya.html>.

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

Дайджести судової практики Великої палати Верховного Суду. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>.

Інформаційні ресурси: 1–10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 «Договори підрядного типу». Тема 10: Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

✦ **Мета самостійної роботи з темами модуля:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості договорів на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт та нормативного регулювання цих договорів; закріплення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із договорами на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, складання цих договорів, аналізу змісту готових зразків договорів на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, складання необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін у договорах на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

✦ **Основні терміни та поняття до тем модуля, які виносяться на самостійне вивчення:** договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт; науково-дослідні роботи; дослідно-конструкторські роботи; технологічні роботи; наукові дослідження; зразок нового виробу; конструкторська документація на виріб; нова технологія; роботи; результат робіт; підрядник (виконавець); замовник; конфіденційна інформація.

Питання до самостійного опрацювання тем модуля.

I. Теоретична частина.

1. Поняття договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
2. Виконання робіт. Передання, прийняття та оплата робіт.
3. Конфіденційність відомостей про договір.
4. Сторони. Права та обов'язки сторін договору. Права сторін на результати робіт.
5. Наслідки неможливості досягнення результату. Відповідальність сторін за порушення договору.

✦ **Методичні вказівки до вивчення питань, які виносяться на самостійне опрацювання, та виконання завдань.** Підготовка починається з ознайомлення зі змістом нормативно-правових актів, якими регулюються договори на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Після цього слід ознайомитись з іншими джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, коментарі ЦК та ГК України тощо). Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою вирішення спорів, що впливають з відповідних договорів.

II. Практична частина.

1. **Аналіз зразків готових договорів** на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
2. **Складання договорів** на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Приклади інформативної та неінформативної моделі цивільно-правових договорів у Додатках 1-2 цього видання та розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>.

3. Вирішення кейсових завдань.

Приклад кейсового завдання (інші завдання на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>). 20.12.2022 р. між Корпорацією «Науковий парк «А» та Івановим було укладено договір на виконання робіт за темою «ХХХ». Між сторонами було досягнуто згоди щодо всіх істотних умов, зокрема щодо порядку та строків виконання робіт, ціни, умов та порядку оплати робіт. Початок робіт був визначений 20.12.2022 р. а закінчення робіт - 14.02.2023 р. У договорі була погоджена ціна робіт (100000 грн.), а виплата мала проводитись протягом десяти календарних діб після закінчення робіт шляхом переказу коштів на банківську картку виконавця. Проаналізуйте ситуацію щодо можливості укладення такого договору вказаними сторонами, щодо його форми, предмета та інших істотних умов. Які могли бути порушення з боку сторін умов цього договору і яка відповідальність закріплена на ці випадки у нормативно-правових актах?

✦**Методичні рекомендації до виконання практичної частини.** Для засвоєння матеріалу та розуміння сутності договорів на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, які виносяться на самостійний розгляд, здобувачі мають знайти зразки (не менше трьох) готових цивільно-правових договорів відповідного виду, уважно перечитати, проаналізувати які умови у них відображено, порівняти із тим, як ці положення врегульовані у нормативно-правових актах, якими врегульовано ці різновиди цивільно-правових договорів. Кожен здобувач має скласти свій варіант договору, в якому має бути максимально враховано інтереси обох сторін договору та максимально пропрацьовано блок (або блоки, якщо вони відокремлені) «Гарантії забезпечення виконання зобов'язань сторін договору» та/або «Відповідальність за порушення умов договору» тощо. Аналіз готового зразка відповідного різновиду цивільно-правового договору або характеристика складеного здобувачем договору здійснюється шляхом розкриття таких аспектів: а) яка модель цивільно-правового договору (інформативна чи неінформативна) представлена або чому при складанні договору здобувачем була обрана саме ця модель; б) чи дотримано вимоги щодо форми конкретного договору у знайденому здобувачем зразку договору або яким чином це враховано у складеному здобувачем договорі (мається на увазі правильне оформлення договору, яке дає уявлення про нотаріальну чи просту письмову форму, яка вимагається для цього різновиду договору); в) чи наявні всі обов'язкові елементи структури цивільно-правового договору; г) чи враховані у договорі всі вимоги його нормативного врегулювання нормами ЦК України та спеціального законодавства; г) чи всі можливі права та обов'язки сторін враховано у договорі; д) чи підібрано до кожного обов'язку сторони у договорі відповідні засоби забезпечення його виконання або конкретна міра

відповідальності за порушення цього обов'язку; е) чи враховано положення законодавчих вимог про можливі у цьому конкретному договорі сторони, їхні права щодо порядку зміни, припинення договору, вирішення спорів за договором, кількості примірників тощо.

Вирішення кейсів передбачає надання вичерпного обґрунтування своєї відповіді з посиланням на конкретні норми ЦК України, інших законодавчих актів та на судову практику. Ситуації аналізуються щодо: а) належних чи неналежних сторін; б) наявності у них відповідних прав та обов'язків; в) дотримання строків; г) можливих способів захисту прав та інтересів тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань.

1. Яке положення щодо оплати виконання науково-дослідних робіт відповідає вимогам норм ЦК України?

а. Плата за виконання науково-дослідних робіт, встановлена договором, не може бути зменшена замовником;

б. Плата за виконання науково-дослідних робіт, встановлена договором, не може бути змінена замовником;

с. Плата за виконання науково-дослідних робіт, встановлена договором, може бути зменшена замовником, але за певних умов;

д. Плата за виконання науково-дослідних робіт, встановлена договором, може бути змінена замовником лише в бік її збільшення.

2. Як у ЦК України врегульовано питання про можливість залучення виконавцем до виконання науково-дослідних робіт, дослідно-конструкторських та технологічних робіт інших, ніж виконавець, осіб?

а. До виконання дослідно-конструкторських та технологічних робіт таке залучення можливе лише за згодою замовника, а до виконання науково-дослідних робіт залучення інших осіб за загальним правилом допускається, якщо воно (правило) не буде змінено договором;

б. Інші особи без згоди замовника можуть залучатись лише для виконання науково-дослідних робіт;

с. Інші особи без згоди замовника можуть залучатись лише для виконання дослідно-конструкторських та технологічних робіт;

д. До виконання науково-дослідних робіт таке залучення можливе лише за згодою замовника, а до виконання дослідно-конструкторських та технологічних робіт залучення інших осіб за загальним правилом допускається, якщо воно (правило) не буде змінено договором.

3. Як у ЦК України врегульоване питання про можливість зміни плати за виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських робіт та технологічних робіт, яка була встановлена договором?

а. Зміна плати після укладення договору можлива лише у бік збільшення, якщо фактично одержані результати робіт виявились більш значними порівняно з результатами, передбаченими договором;

б. Зміна плати після укладення та підписання сторонами умов договору не допускається;

с. Зміна плати після укладення договору можлива лише у бік зменшення і лише у разі, якщо сторони обумовили можливість такої зміни у своєму договорі;

d. Зміна плати після укладення договору можлива лише у бік зменшення, якщо фактично одержані результати порівняно з результатами, передбаченими договором, виявились менш значними, ніж передбачалось.

4. Яке положення про відповідальність виконавця за договором на виконання науково-дослідних робіт відповідає змісту законодавчої норми?

a. Виконавець зобов'язаний відшкодувати замовнику лише реальні збитки у межах ціни робіт, в яких виявлено недоліки, а упущену вигоду має відшкодувати лише у разі її доведення;

b. Виконавець зобов'язаний відшкодувати замовнику всі доведені ним збитки, крім тих, щодо яких він доведе, що вони сталися не з його вини;

с. Якщо у законодавчих актах буде встановлено відповідне положення, то виконавець повинен відшкодувати не лише реальні збитки, але й упущену вигоду;

d. Виконавець зобов'язаний відшкодувати замовнику всі доведені ним збитки незалежно від своєї вини;

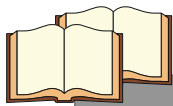
5. Яке положення про оплату роботи виконавця за договором на виконання науково-дослідних робіт відповідає змісту законодавчих норм, якщо необхідний результат роботи НЕ був досягнений виконавцем через обставин, що від нього не залежали?

a. Оплата має бути здійснена повністю, адже обставини недосягнення результату роботи не залежали від виконавця;

b. Оскільки результат роботи не досягнений, оплата проводиться не повинна;

с. Оплата може бути здійснена лише частково і лише у разі, якщо цей випадок було передбачено у договорі, підписаному сторонами;

d. Оскільки обставини не залежали від виконавця, оплата має бути здійснена, але не більше частини ціни робіт, проведених до виявлення факту неможливості одержання результату.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Література: основна – 1 (с. 280–2818), 2 (с. 207–291, 548–567, 681–787), 3 (с. 450–472), 5 (с. 579–599); додаткова – 1 (с. 8–10), 2 (с. 23–25), 3 (с. 9–11), 4 (с. 133–154, с. 271–356, с. 378–427), 8–10.

Нормативно-правові акти:

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 436–IV ст. 324). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 435–IV (Глава 62). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Судова практика:

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

Дайджести судової практики Великої палати Верховного Суду. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>.

Інформаційні ресурси: 1–10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5 «Договори про надання послуг». Теми 13-15: Договір охорони. Договір доручення. Договір комісії.

📌 **Мета самостійної роботи з темами модуля:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості договорів охорони, доручення, комісії та нормативного регулювання цих договорів; закріплення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із договорами охорони, доручення, комісії, складання цих договорів, аналізу змісту готових зразків договорів охорони, доручення, комісії, складання необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін у договорах охорони, доручення, комісії.

📖 **Основні терміни та поняття до тем модуля, які виносяться на самостійне вивчення:** делькредере; довіритель; договір доручення; договір комісії; договір охорони; замісник; звіт комісіонера; комісійна плата; комісіонер; комітент; охоронець; повірений; притримання речі; субкомісіонер; субкомісія; фактичні дії; юридичні дії.

Питання до самостійного опрацювання тем модуля.

I. Теоретична частина.

До Теми 13 Договір охорони.

1. Поняття договору охорони.
2. Істотні та інші умови договору охорони.
3. Сторони договору охорони.
4. Права та обов'язки сторін договору охорони.
5. Припинення договору охорони.
6. Наслідки припинення договору охорони.

До Теми 14 Договір доручення.

1. Поняття договору доручення.
2. Істотні та інші умови договору доручення.
3. Строк договору доручення.
4. Сторони договору.
5. Права та обов'язки сторін договору доручення. Право повіреного на плату.
6. Зміст доручення. Виконання доручення. Особисте виконання договору доручення.

7. Припинення договору доручення. Наслідки припинення договору доручення.

8. Обов'язки спадкоємця повіреного та ліквідатора юридичної особи-повіреного.

До Теми 15 Договір комісії.

1. Поняття договору комісії.

2. Умови договору комісії. Комісійна плата.

3. Виконання договору комісії. Субкомісія. Виконання договору, укладеного комісіонером з третьою особою. Відступ від вказівок комітента.

4. Право власності комітента. Право комісіонера на притримання речі. Право комісіонера на відрахування з грошових коштів, що належать комітентові.

5. Обов'язок комісіонера зберігати майно комітента. Звіт комісіонера. Прийняття комітентом виконання за договором комісії.

6. Право комісіонера на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням договору комісії. Права комітента та комісіонера на відмову від договору комісії.

7. Наслідки смерті фізичної особи або припинення юридичної особи-комісіонера.

8. Особливості окремих видів комісії.

☞ **Методичні вказівки до вивчення питань, які виносяться на самостійне опрацювання, та виконання завдань.** Підготовка починається з ознайомлення зі змістом нормативно-правових актів, якими регулюються договори доручення, комісії та охорони. Після цього слід ознайомитись з іншими джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, коментарі ЦК та ГК України тощо). Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою вирішення спорів, що випливають з відповідних договорів.

II. Практична частина.

1. Аналіз зразків готових договорів охорони, доручення, комісії.

2. Складання договорів охорони, доручення, комісії.

Приклади інформативної та неінформативної моделі цивільно-правових договорів у Додатках 1-2 цього видання та розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>.

3. Вирішення кейсових завдань.

Приклад кейсового завдання (інші завдання на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>). Кравець уклав договір з охоронною фірмою, оцінивши своє майно у 1000000 грн. За його відсутності було викрадено: обручку вартістю 10000 грн., ланцюжок вартістю 40000 грн., ноутбук вартістю 90000 грн. Через 5 днів крадій був затриманий. Кравець звернувся до охоронної фірми з вимогою про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, але вона відмовилась задовольнити його вимоги та порекомендувала йому звернутися з позовом до крадія. Проаналізуйте ситуацію.

♣ **Методичні рекомендації до виконання практичної частини.** Для засвоєння матеріалу та розуміння сутності договорів охорони, доручення та комісії, які виносяться на самостійний розгляд, здобувачі мають знайти зразки (не менше трьох) готових цивільно-правових договорів відповідного виду, уважно перечитати, проаналізувати які умови у них відображено, порівняти із тим, як ці положення врегульовані у нормативно-правових актах, якими врегульовані ці різновиди цивільно-правових договорів. Кожен здобувач має скласти свій варіант договору, в якому має бути максимально враховано інтереси обох сторін договору та максимально пропрацьовано блок (або блоки, якщо вони відокремлені) «Гарантії забезпечення виконання зобов'язань сторін договору» та/або «Відповідальність за порушення умов договору». Аналіз готового зразка відповідного різновиду цивільно-правового договору або характеристика складеного здобувачем договору здійснюється шляхом розкриття таких аспектів: а) яка модель цивільно-правового договору (інформативна чи неінформативна) представлена або чому при складанні договору здобувачем була обрана сама ця модель; б) чи дотримано вимоги щодо форми конкретного договору у знайденому здобувачем зразку договору або яким чином це враховано у складеному здобувачем договорі (мається на увазі правильне оформлення договору, яке дає уявлення про нотаріальну чи просту письмову форму, яка вимагається для цього різновиду договору); в) чи наявні всі обов'язкові елементи структури цивільно-правового договору; г) чи враховані у договорі всі вимоги його нормативного врегулювання нормами ЦК України та спеціального законодавства; г) чи всі можливі права та обов'язки сторін враховано у договорі; д) чи підібрано до кожного обов'язку сторони у договорі відповідні засоби забезпечення його виконання або конкретна міра відповідальності за порушення цього обов'язку; е) чи враховано положення законодавчих вимог про можливі у цьому конкретному договорі сторони, їхні права щодо порядку зміни, припинення договору, вирішення спорів за договором, кількості примірників тощо.

Вирішення кейсів передбачає надання вичерпного обґрунтування своєї відповіді з посиланням на конкретні норми ЦК, ГК України, інших законодавчих актів та на судову практику. Ситуації аналізуються щодо: а) належних чи неналежних сторін; б) наявності у них відповідних прав та обов'язків; в) дотримання строків; г) можливих способів захисту прав та інтересів тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань.

1. Яке положення щодо виконання доручення за договором доручення відповідає змісту норм ЦК України?

а. Закріплена імперативна норма про неможливість відступлення повіреним від змісту наданого йому доручення;

б. Відступ від змісту доручення є можливим лише у разі отримання у будь-якій формі згоди довірителя на це;

с. Можливість відступу від змісту доручення пов'язується з необхідністю дотримання інтересів довірителя з встановленням конкретного строку отримання від нього згоди на це;

d. Передбачені випадки відступу від змісту доручення як з обов'язком повідомлення про такий відступ, так і без нього, але всі вони пов'язуються з інтересами довірителя.

2. Чому договір доручення є фидуціарним правочином?

a. Тому, що однією із сторін у ньому може бути фізична особа-підприємець;

b. Тому, що відносини сторін будуються на довірчих відносинах;

c. Тому, що є ризик відмови повіреного від доручень довірителя;

d. Тому, що друга сторона не може змінювати зміст наданих їй доручень.

3. Назвіть виняток із загального правила, відповідно до якого відмова довірителя від договору доручення є підставою для відшкодування збитків, завданих повіреному припиненням договору.

a. Передання повіреним обов'язку виконання доручень замісників;

b. Припинення договору, за яким повірений діяв як комерційний представник;

c. Припинення строкового договору раніше вказаного строку на вимогу довірителя;

d. Припинення строкового договору раніше вказаного строку на вимогу повіреного-фізичної особи.

4. Як у ЦК України врегульовано питання можливості відмови комітента від договору комісії?

a. Закріплено таке право комітента лише для безстрокових договорів комісії з встановленням конкретного строку попереднього повідомлення про це;

b. Закріплено відповідне право комітента за умови письмового повідомлення комісіонера про реалізацію цього права у розумний строк;

c. Спеціальних норм не вміщується, а врегулювання цього питання здійснюється загальними нормами про припинення зобов'язань;

d. Закріплено таке право комітента для будь-яких договорів комісії, але із встановленням конкретного строку повідомлення про це у безстрокових договорах.

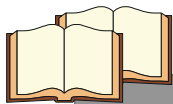
5. Хто і чому є власником майна, придбаного комісіонером?

a. Комітент, адже майно куплене за його рахунок;

b. Комісіонер, адже він є стороною договорів, за якими це майно придбається;

c. Комісіонер до того моменту, поки він не здійснить передання цього майна комітенту;

d. Комітент, адже він є стороною укладених від його імені договорів комісіонером.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Література: основна – 1 (с. 338–360), 2 (с. 207–291, 548–567, 681–787), 3 (с. 735–748, 808–830), 4 (с. 448–456), 5 (с. 579–599); додаткова – 1 (с. 8–10), 2 (с. 23–25), 3 (с. 9–11), 4 (с. 133–154, с. 271–356, с. 378–427), 8–10.

Нормативно-правові акти:

Цивільний кодекс України від 16.01.2010 р. (із змінами) № 435-IV (Глави 68, 69, ст. 978). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 436-IV (Глава 31). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

Судова практика:

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

Дайджести судової практики Великої палати Верховного Суду. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>.

Інформаційні ресурси: 1–10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6 «Договори про надання транспортних послуг». Теми 17-18, 20: Транспортні договори: загальна характеристика. Договір перевезення вантажу. Договір чартеру (фрахтування).

♣**Мета самостійної роботи з темами модуля:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості договорів перевезення вантажу, фрахтування та нормативного регулювання цих договорів; закріплення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із договорами перевезення вантажу, фрахтування, складання цих договорів, аналізу змісту готових зразків договорів перевезення вантажу, фрахтування, складання необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін у договорах перевезення вантажу, фрахтування.

📖**Основні терміни та поняття до тем модуля, які виносяться на самостійне вивчення:** вантаж; вивантаження вантажу; відправник; довгостроковий договір; договір перевезення вантажу; договір чартеру (фрахтування); завантаження вантажу; коносамент; маркіровка вантажу; мультимодальні перевезення; одержувач; перевезення; перевезення транспортом загального користування; перевізник; позов до перевізника; позови щодо перевезення у закордонному сполученні; позовна давність; провізна плата; публічний договір; пункт призначення; розумна плата; страхування вантажів; тара; тарифи; транспортна накладна; транспортний засіб; упаковка; фактична шкода; фрахтівник; фрахтувальник.

Питання до самостійного опрацювання тем модуля.

I. Теоретична частина.

До Теми 17 Транспортні договори: загальна характеристика.

1. Загальні положення про перевезення.
2. Мультимодальні перевезення.
3. Довгостроковий договір.
4. Відповідальність за зобов'язаннями, що впливають із договору перевезення.

До Теми 18 Договір перевезення вантажу.

1. Договір перевезення вантажу.
2. Надання транспортних засобів і пред'явлення вантажу до перевезення. Завантаження та вивантаження вантажу.
3. Строк доставки вантажу, пошти.
4. Відповідальність перевізника за ненадання транспортного засобу і відповідальність відправника за невикористання наданого транспортного засобу.
5. Відповідальність перевізника за прострочення доставки вантажу.
6. Відповідальність перевізника за втрату, нестачу, псування або пошкодження вантажу та пошти.
7. Пред'явлення претензій і позовів, що впливають із договорів перевезення.

До Теми 20 Договір чартеру (фрахтування).

1. Поняття та юридична характеристика договору чартеру (фрахтування).
2. Істотні та інші умови договорів чартеру (фрахтування).
3. Нормативне регулювання договорів чартеру (фрахтування).
4. Сторони договору чартеру (фрахтування). Права та обов'язки сторін договорів чартеру (фрахтування).
5. Відповідальність сторін за порушення умов договору чартеру (фрахтування).
6. Припинення договору чартеру (фрахтування).

☞ **Методичні вказівки до вивчення питань, які виносяться на самостійне опрацювання, та виконання завдань.** Підготовка починається з ознайомлення зі змістом нормативно-правових актів, якими регулюються договори фрахтування, і, зокрема, з положеннями норм ЦК, ГК України, транспортних кодексів (статутів), Закону України «Про мультимодальні перевезення». Після цього слід ознайомитись з іншими джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, коментарі ЦК, ГК України, транспортних кодексів (статутів), спеціальних законів тощо). Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою вирішення спорів, що впливають з відповідних договорів.

II. Практична частина.

1. Аналіз зразків готових договорів фрахтування.
2. Складання договорів фрахтування.

Приклади інформативної та неінформативної моделі цивільно-правових договорів у Додатках 1-2 цього видання та розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>.

3. Вирішення кейсових завдань.

Приклад кейсового завдання (інші завдання на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>). ТОВ «А» звернулось до суду з позовом до відповідача ДП «Севастопольський морський торговий порт» про визнання недійсним п.1.1 Договору фрахтування судна в частині слів: «на лінії Графська пристань/Інкерман (м. Севастополь). Зміна маршруту руху судна здійснюється тільки за узгодженням з Портом та оформлюється додатковою угодою до договору». Позовні вимоги позивач обґрунтував тим, що в порушення законодавства України відповідач не мав права встановлювати обмеження відносно району плавання, а саме виключно на лінії Графська пристань/Інкерман (м. Севастополь), оскільки обмеження району плавання судна судовласником чинним законодавством України не передбачено. Проаналізуйте ситуацію.

♣ **Методичні рекомендації до виконання практичної частини.** Для засвоєння матеріалу та розуміння сутності транспортних договорів і, зокрема, договорів перевезення вантажу та фрахтування, які виносяться на самостійний розгляд, здобувачі мають знайти зразки (не менше трьох) готових цивільно-правових договорів відповідного виду, уважно перечитати, проаналізувати які умови у них відображено, порівняти із тим, як ці положення врегульовані у нормативно-правових актах, якими врегульовані ці різновиди цивільно-правових договорів. Кожен здобувач має скласти свій варіант договору, в якому має бути максимально враховано інтереси обох сторін договору та максимально пропрацьовано блок (або блоки, якщо вони відокремлені) «Гарантії забезпечення виконання зобов'язань сторін договору» та/або «Відповідальність за порушення умов договору». Аналіз готового зразка відповідного різновиду цивільно-правового договору або характеристика складеного здобувачем договору здійснюється шляхом розкриття таких аспектів: а) яка модель цивільно-правового договору (інформативна чи неінформативна) представлена або чому при складанні договору здобувачем була обрана саме ця модель; б) чи дотримано вимоги щодо форми конкретного договору у знайденому здобувачем зразку договору або яким чином це враховано у складеному здобувачем договорі (мається на увазі правильне оформлення договору, яке дає уявлення про нотаріальну чи просту письмову форму, яка вимагається для цього різновиду договору); в) чи наявні всі обов'язкові елементи структури цивільно-правового договору; г) чи враховані у договорі всі вимоги його нормативного врегулювання нормами ЦК України та спеціального законодавства; г) чи всі можливі права та обов'язки сторін враховано у договорі; д) чи підібрано до кожного обов'язку сторони у договорі відповідні засоби забезпечення його виконання або конкретна міра відповідальності за порушення цього обов'язку; е) чи враховано положення законодавчих вимог

про можливі у цьому конкретному договорі сторони, їхні права щодо порядку зміни, припинення договору, вирішення спорів за договором, кількості примірників тощо.

Вирішення кейсів передбачає надання вичерпного обґрунтування своєї відповіді з посиланням на конкретні норми ЦК, ГК України, транспортних кодексів (статутів), інших законодавчих актів та на судову практику. Ситуації аналізуються щодо: а) належних чи неналежних сторін; б) наявності у них відповідних прав та обов'язків; в) дотримання строків; г) можливих способів захисту прав та інтересів тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань.

1. Що таке «диспач»?

- a. Штрафна санкція за простій судна;
- b. Винагорода за закінчення навантаження до закінчення передбаченого договором часу;
- c. Плата за фрахт судна;
- d. Команда, яка наймається разом із судном.

2. Яке положення про форму договору перевезення вантажу відповідає змісту законодавчої норми?

a. У ЦК України не вміщується спеціальної норми про форму такого договору, відтак при вирішенні цього питання слід керуватись загальними положеннями про форму правочинів;

b. У ЦК закріплена вимога про обов'язкову письмову форму такого договору із встановленням такого наслідку її недодержання, як нікчемність договору;

c. У ЦК України закріплена вимога про письмову форму такого договору без встановлення спеціальних наслідків у разі її недодержання;

d. У ЦК закріплена вимога про обов'язкову письмову форму такого договору із встановленням такого наслідку її недодержання, як недійсність договору.

3. Одна із сторін договору морського перевезення вантажу відмовилась від цього договору. Яка з наведених підстав для відмови НЕ позбавляє цю сторону обов'язку відшкодувати іншій стороні збитки, якщо відомо, що відповідна подія короткочасна?

- a. Затримання судна за розпорядженням властей з причин, що не залежать від сторін договору;
- b. Тривають воєнні дії;
- c. Тривають дії, що можуть загрожувати небезпекою захоплення вантажу;
- d. Блокада порту відправлення.

4. Визначте правильно назву різновиду договору чартеру (фрахтування) морського судна, укомплектованого екіпажем, на певний час, за яким судновласник зобов'язується за обумовлену плату надати судно фрахтувальнику для перевезення пасажирів, вантажів або для інших цілей торговельного мореплавства на певний час.

- a. Тайм-чартер;
- b. Бербоут-чартер;
- c. Lumpsum charter;
- d. Open charter.

5. Яке співвідношення щодо пріоритету застосування положень договору перевезення та норм ЦК України, інших законів, транспортних кодексів (статутів), інших нормативно-правових актів та правил закріплено у нормах ЦК України?

a. Пріоритет мають норми ЦК України, інших законів, транспортних кодексів (статутів), інших нормативно-правових актів, але лише у випадку, якщо це стосується окремих різновидів транспорту і положення, які передбачені у договорі, відрізняються від нормативних положень;

b. Пріоритет мають норми договору, а подальший розподіл здійснюється з урахуванням юридичної сили нормативно-правового акта;

c. Пріоритет мають норми транспортних кодексів (статутів), далі мають застосовуватись норми договору, а у разі не врегулювання якихось питань цими джерелами – застосовуються норми ЦК України та інших нормативно-правових актів;

d. Пріоритет мають норми ЦК України, далі мають застосовуватись норми договору, а у разі не врегулювання якихось питань цими джерелами – застосовуються норми транспортних кодексів (статутів) та інших нормативно-правових актів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Література: основна – 1 (с. 294–316), 2 (с. 207–291, 548–567, 681–787), 3 (с. 482–650), 4 (с. 410–421), 5 (с. 579–599); додаткова – 1 (с. 8–10), 2 (с. 23–25), 3 (с. 9–11), 4 (с. 133–154, с. 271–356, с. 378–427), 8–10.

Нормативно-правові акти:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 435-IV (Глава 64). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Господарський кодекс України від 16.01.2010 р. (із змінами) № 436-IV (ст.ст. 306-316). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

Кодекс торгового мореплавства від 23.05.1995 р. (із змінами) №176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. (із змінами) № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>.

Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. (із змінами) №232/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

Про залізничний транспорт : Закон України від 04.07.1996 р. (із змінами) №273/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Про внутрішній водний транспорт : Закон України від 03.12.2020 р. (із змінами) № 1054-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1054-20#Text>.

Про транзит вантажів : Закон України від 20.10.1999 р. (із змінами) № 1172-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1172-14#Text>.

Про перевезення небезпечних вантажів : Закон України від 06.04.2000 р. (із змінами) № 1644-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1644-14#Text>.

Про мультимодальні перевезення : Закон України від 17.11.2021 р. № 1887-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1887-20#n209>.

Про затвердження Статуту залізниць України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 р. (із змінами) № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF#Text>.

Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів : Наказ Міністерства транспорту України від 21.11.2000 р. № 644. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0861-00#Text>.

Про затвердження правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : Наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. (із змінами) № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98#Text>.

Деякі питання автомобільних перевезень пасажирів та вантажів : Постанова Кабінету міністрів України від 20.05.2013 р. (із змінами) № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2013-%D0%BF#Text>.

Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезення вантажів залізницею : Роз'яснення Вищого господарського суду від 29.05.2002 р. (із змінами) № 04-5/601. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_601600-02#Text.

Судова практика:

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

Дайджести судової практики Великої палати Верховного Суду. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>.

Інформаційні ресурси: 1–10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7 «Договори про надання фінансових послуг».

Теми 22, 27-28: Договір страхування. Розрахунки. Договір факторингу.

♣**Мета самостійної роботи з темами модуля:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості договорів страхування, факторингу, про особливості безготівкових розрахунків та нормативного регулювання цих питань; закріплення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із договорами страхування, факторингу, складання цих договорів, аналізу змісту готових зразків договорів страхування, факторингу, складання необхідних

юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін у договорах страхування, факторингу, у розрахункових відносинах.

Основні терміни та поняття до тем модуля, які виносяться на самостійне вивчення: акредитив; банк; банк-емітент; безвідкличний акредитив; безготівкова форма розрахунків; боржник; виконуючий банк; відкличний акредитив; відступлення права грошової вимоги; відшкодування шкоди, завданої страхувальником; готівкова форма розрахунків; грошові кошти; добровільне страхування; договір перестраховання; договір страхування; договір факторингу; застрахована особа; збитки; інкасо; інкасування чека; клієнт (платник); майбутня вимога; майнове страхування; майнові інтереси; майнові інтереси, які пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном; майнові інтереси, які пов'язані з життям; майнові інтереси, які пов'язані з пенсійним забезпеченням; майнові інтереси, які пов'язані з працездатністю; майнові інтереси, які пов'язані зі здоров'ям; наявна вимога; неустойка; обов'язкове страхування; одержувач; особа-бенефіціар; особисте страхування; перестраховик; платник за чеком; позовна давність; право грошової вимоги; реальні збитки; розрахунки; розрахунки за акредитивом; розрахунки із застосуванням розрахункових чеків; розрахунковий чек; співстрахування; страхова виплата; страхове відшкодування; страхове свідоцтво (поліс, сертифікат); страховий акт (аварійний сертифікат); страховий випадок; страховик; страхові платежі; страхувальник; страхування відповідальності; суб'єкт підприємницької діяльності; фактор; фінансова установа; фінансування під відступлення права грошової вимоги; форми розрахунків; чекодавець; чекодержатель.

Питання до самостійного опрацювання тем модуля.

I. Теоретична частина.

До Тем 22 Договір страхування.

1. Поняття та предмет договору страхування.
2. Форма договору страхування. Істотні та інші умови договору страхування. Момент набрання чинності договором страхування.
3. Сторони у договорі страхування. Укладення договору страхування на користь третьої особи.
4. Співстрахування. Договір перестраховання.
5. Права та обов'язки сторін договору страхування.
6. Умови та порядок здійснення страхової виплати. Відмова від здійснення страхової виплати.
7. Відповідальність страховика. Перехід до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за завдані збитки.
8. Зміна страхувальника-фізичної особи у договорі страхування. Наслідки припинення юридичної особи-страхувальника. Наслідки визнання страхувальника-фізичної особи недієздатною або обмеження її цивільної дієздатності.
9. Припинення договору страхування.

10. Недійсність договору страхування.

11. Обов'язкове страхування.

До Теми 27 Розрахунки.

1. Загальні положення про розрахунки. Форми розрахунків.

2. Види безготівкових розрахунків.

3. Розрахунки за акредитивом. Поняття акредитиву. Відкличний акредитив. Безвідкличний акредитив. Виконання акредитива. Відповідальність банку, що виконує акредитив. Закриття акредитива.

4. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків. Оплата чека. Інкасування чека. Повідомлення про несплату чека. Наслідки несплати чека.

До Теми 28 Договір факторингу.

1. Поняття та предмет договору факторингу.

2. Сторони у договорі факторингу.

3. Недійсність заборони відступлення права грошової вимоги.

4. Відповідальність клієнта перед фактором. Виконання боржником грошової вимоги факторові. Наступне відступлення права грошової вимоги.

5. Права фактора.

6. Зустрічні вимоги боржника. Захист прав боржника.

☞ **Методичні вказівки до вивчення питань, які виносяться на самостійне опрацювання, та виконання завдань.** Підготовка починається з ознайомлення зі змістом нормативно-правових актів, якими регулюються відповідні різновиди договорів та розрахунки. Після цього слід ознайомитись з іншими джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, коментарі ЦК, ГК України, банківського законодавства тощо). Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою вирішення спорів, що впливають з відповідних договорів.

II. Практична частина.

1. Аналіз зразків готових договорів страхування та факторингу.

2. Складання договорів страхування та факторингу.

Приклади інформативної та неінформативної моделі цивільно-правових договорів у Додатках 1-2 цього видання та розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>.

3. Вирішення кейсових завдань.

Приклад кейсового завдання (інші завдання на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>). Ткаченко, який був стороною договору особистого страхування, у нетверезому стані чіплявся до перехожих, погрожував їм, а потім вдарив одного з них. Учинивши опір поліцейським, Ткаченко впав й вдарився головою, внаслідок чого отримав тяжке тілесне ушкодження, через яке згодом був визнаний непрацездатним. Чи буде виплачена страхова сума Ткаченкові? Якщо так – як її обчислити. Якщо ні – то чому? Проаналізуйте ситуацію.

☞ **Методичні рекомендації до виконання практичної частини.** Для засвоєння матеріалу та розуміння сутності договорів страхування та

факторингу, які виносяться на самостійний розгляд, здобувачі мають знайти зразки (не менше трьох) готових цивільно-правових договорів відповідного виду, уважно перечитати, проаналізувати які умови у них відображено, порівняти із тим, як ці положення врегульовані у нормативно-правових актах, якими врегульовані ці різновиди цивільно-правових договорів. Кожен здобувач має скласти свій варіант договору, в якому має бути максимально враховано інтереси обох сторін договору та максимально пропрацьовано блок (або блоки, якщо вони відокремлені) «Гарантії забезпечення виконання зобов'язань сторін договору» та/або «Відповідальність за порушення умов договору». Аналіз готового зразка відповідного різновиду цивільно-правового договору або характеристика складеного здобувачем договору здійснюється шляхом розкриття таких аспектів: а) яка модель цивільно-правового договору (інформативна чи неінформативна) представлена або чому при складанні договору здобувачем була обрана сама ця модель; б) чи дотримано вимоги щодо форми конкретного договору у знайденому здобувачем зразку договору або яким чином це враховано у складеному здобувачем договорі (мається на увазі правильне оформлення договору, яке дає уявлення про нотаріальну чи просту письмову форму, яка вимагається для цього різновиду договору); в) чи наявні всі обов'язкові елементи структури цивільно-правового договору; г) чи враховані у договорі всі вимоги його нормативного врегулювання нормами ЦК, ГК України та спеціального законодавства; г) чи всі можливі права та обов'язки сторін враховано у договорі; д) чи підібрано до кожного обов'язку сторони у договорі відповідні засоби забезпечення його виконання або конкретна міра відповідальності за порушення цього обов'язку; е) чи враховано положення законодавчих вимог про можливі у цьому конкретному договорі сторони, їхні права щодо порядку зміни, припинення договору, вирішення спорів за договором, кількості примірників тощо.

Вирішення кейсів передбачає надання вичерпного обґрунтування своєї відповіді з посиланням на конкретні норми ЦК, ГК України, спеціальних законів та інших законодавчих актів та на судову практику. Ситуації аналізуються щодо: а) належних чи неналежних сторін; б) наявності у них відповідних прав та обов'язків; в) дотримання строків; г) можливих способів захисту прав та інтересів тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань.

1. Яке положення про сторони договору страхування відповідає змісту законодавчої норми?

- a. Страховиком може бути лише юридична особа, в установчих документах якої передбачено її право на надання фінансових послуг;
- b. Страхувальником може бути фізична або юридична особа;
- c. Страховиком може бути фізична або юридична особа;
- d. Страхувальником може бути лише юридична особа, в установчих документах якої передбачено її право на надання фінансових послуг.

2. Як у страховому законодавстві вирішено питання про можливість сторін відмовитись від договору страхування?

а. Це заборонено;

б. Це право надається лише страхувальнику і лише за умови попередження про це страховика не пізніш як за тридцять днів до припинення договору;

с. Це право надається як страхувальнику, так і страховику, натомість щодо реалізації цього права страховиком встановлені додаткові обмеження;

д. Це не передбачено в спеціальних нормах, але скористатись цим правом можна з посиланням на загальні положення про договірні зобов'язання.

3. Яке порушення, здійснене виконуючим банком, НЕ згадується у ЦК України у статті, якою передбачається відповідальність банку, що виконує акредитив?

а. Неправильна виплата грошових коштів за акредитивом внаслідок порушення умов акредитива;

б. Порушення умов непокритого акредитива;

с. Порушення умов підтвердженого банком безвідкличного акредитива;

д. Необґрунтована відмова у виплаті за акредитивом.

4. Оберіть підстави для закриття акредитива.

а. Часткове відкликання акредитива платником, але лише у випадку, якщо таке відкликання передбачене умовами акредитива;

б. Відмова одержувача грошових коштів від використання акредитива до спливу строку його дії, але лише у випадку, якщо це передбачено умовами акредитива;

с. Повне відкликання акредитива платником, але лише у випадку, якщо таке відкликання передбачене умовами акредитива;

д. Відмова одержувача грошових коштів від використання акредитива до спливу строку його дії, хоча це і не було передбачено умовами акредитива;

е. Часткове відкликання акредитива платником, незалежно від того, чи передбачалось таке відкликання умовами акредитива;

ф. Повне відкликання акредитива платником, незалежно від того, чи передбачалось таке відкликання умовами акредитива.

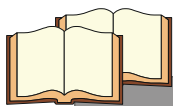
5. Які положення про розрахунки із застосуванням розрахункових чеків відповідає змісту норм цивільного законодавства?

а. Чек є розрахунковим документом, положення якого містить обумовлені договором розпорядження чекодавця банку переказати вказану у чеку грошову суму чекодержателю;

б. Видача чека не погашає грошового зобов'язання, на виконання якого він виданий;

с. Відкликання чека до спливу строку для його подання не допускається;

д. Платником за чеком може бути будь-який банк, в якому обслуговується чекодавець.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Література: основна – 1 (с. 377–404, с. 430–502), 2 (с. 207–291, 548–567, 681–787), 3 (с. 749–807, 993–995), 4 (с. 390–409), 5 (с. 579–599); додаткова – 1 (с. 8–10), 2 (с. 23–25), 3 (с. 9–11), 4 (с. 133–154, с. 271–356, с. 378–427), 5 (с. 44–52), 6 (с. 8–11), 8-10.

Нормативно-правові акти:

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 436–IV (ст. 350). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (статті 512-519, Глава 73), із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Про банки та банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2121-14#Text>.

Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III (втрата чинності відбудеться 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.

Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 р. (із змінами) № 1953-IX (введення в дію відбудеться 01.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.

Щодо методичних рекомендацій по наданню послуг підприємствам та організаціям через факторинг: Лист Національного банку України від 04.05.1992 р. № 12001/200. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_200500-92#Text.

Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг (Оттава, 28 травня 1988 року) (28.05.1988 р., м. Оттава (Канада). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_210#Text.

Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX (вводиться в дію з 01.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

Судова практика:

Дайджест судової практики Верховного суду у справах, пов'язаних із страховими відносинами. URL: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdjest.pdf>.

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

Дайджести судової практики Великої палати Верховного Суду. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>.

Інформаційні ресурси: 1–10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8 «Інші види цивільно-правових договорів».
Теми 29-30: Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
Договір комерційної концесії.

✦ **Мета самостійної роботи з темами модуля:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності, ліцензійних договорів, договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договорів про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та договорів комерційної концесії й нормативного регулювання цих договорів; закріплення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із договорами розпорядження майновими правами інтелектуальної власності та комерційної концесії, складання цих договорів, аналізу змісту готових зразків договорів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності та комерційної концесії, складання необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін у договорах розпорядження майновими правами інтелектуальної власності та комерційної концесії.

📖 **Основні терміни та поняття до тем модуля, які виносяться на самостійне вивчення:** виключна ліцензія; винаходи; ділова репутація; договір комерційної концесії; договір комерційної субконцесії; договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; договір про передання майнових прав інтелектуальної власності; договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; дозвіл на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері; замовник; комерційна таємниця; комерційний досвід; користувач; ліцензіар; ліцензіат; ліцензійний договір; ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; майнові права інтелектуальної власності; невиключна ліцензія; об'єкт права інтелектуальної власності; одинична ліцензія; право на використання об'єктів права інтелектуальної власності; правоволоділець; правочини щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності; промисловий зразок; розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності; субкористувач; субліцензіат; субліцензія; твір образотворчого мистецтва; творець об'єкта права інтелектуальної власності; типовий ліцензійний договір; торговельна марка.

Питання до самостійного опрацювання тем модуля.

I. Теоретична частина.

До Теми 29 Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

1. Види правочинів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

2. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір.

3. Строк ліцензійного договору.

4. Типовий ліцензійний договір.

5. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

6. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

7. Державна реєстрація договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

До Теми 30 Договір комерційної концесії.

1. Поняття та предмет договору комерційної концесії.

2. Сторони в договорі комерційної концесії. Права та обов'язки сторін договору.

3. Форма договору комерційної концесії.

4. Договір комерційної субконцесії.

5. Особливі умови договору комерційної концесії.

6. Відповідальність правоволодільця за вимогами, що пред'являються до користувача. Право користувача на укладення договору комерційної концесії на новий строк.

7. Зміна договору комерційної концесії.

8. Припинення договору комерційної концесії. Збереження чинності договору комерційної концесії у разі зміни сторін.

9. Наслідки зміни торговельної марки чи іншого позначення правоволодільця. Наслідки припинення права, користування яким надано за договором комерційної концесії.

♣ **Методичні вказівки до вивчення питань, які виносяться на самостійне опрацювання, та виконання завдань.** Підготовка починається з ознайомлення зі змістом нормативно-правових актів, якими регулюються ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності, ліцензійні договори, договори про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та договори комерційної концесії. Після цього слід ознайомитись з іншими джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, коментарі ЦК, ГК України, коментарі законодавства про інтелектуальну власність тощо). Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою вирішення спорів, що впливають з відповідних договорів.

II. Практична частина.

1. Аналіз готових зразків ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності, ліцензійних договорів, договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договорів про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та договорів комерційної концесії.

2. Складання ліцензійних договорів, договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договорів про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та договорів комерційної концесії.

Приклади інформативної та неінформативної моделі цивільно-правових договорів у Додатках 1-2 цього видання та розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>.

3. Вирішення кейсових завдань.

Приклад кейсового завдання (інші завдання на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4434>). 01.06.2021 р. між А. та Б. було укладено договір комерційної концесії, за яким А. зобов'язався надати відповідачу за плату право користування комплексом належних йому прав з метою виготовлення, використання, ввезення, пропозиції до продажу, продажу та іншого введення в господарський обіг товарів, надання послуг і виконання робіт з використання торговельної марки «Кредо». Під комплексом прав сторони договору комерційної концесії розуміли: право на використання знака для товарів і послуг (торгової марки) «Кредо» та документацію з ведення бізнесу (регламент директора; регламент категорійного менеджера; регламент працівника бухгалтерії; регламент адміністратора; регламент касира; регламент менеджера торгового залу; регламент працівника охорони; регламент технолога; регламент кухаря; регламент технічного працівника; регламент вантажника; регламент завідувача складом; положення про безпеку; положення про бюджетування). Відповідно до умов договору Б. зобов'язався використовувати франшизу виключно у торговому закладі, що знаходиться за конкретною адресою, та щомісячно сплачувати не пізніше 5-го числа періодичні внески у розмірі 1,5 відсотка від суми реалізованих товарів. У разі систематичних порушень умов договору користувачем правоволоділець наділявся правом в односторонньому порядку розірвати договір без будь-яких компенсацій та вимагати відшкодування збитків. Б. порушив умови договору і, починаючи з травня 2023 року, не здійснював оплату за використання франшизи. А. звернувся до суду з вимогою про розірвання договору та стягнення з відповідача 100000 грн. компенсації правоволодільцю, адже умовами договору було передбачено, що користувач виплачує правоволодільцю таку компенсацію у разі дострокового розірвання договору користувачем. Проаналізуйте ситуацію.

♣ **Методичні рекомендації до виконання практичної частини.** Для засвоєння матеріалу та розуміння сутності ліцензійних договорів, договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договорів про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та договорів комерційної концесії, які виносяться на самостійний розгляд, здобувачі мають знайти зразки (не менше трьох) готових цивільно-правових договорів відповідного виду, уважно перечитати, проаналізувати які умови у них відображено, порівняти із тим, як ці положення врегульовані у нормативно-правових актах, якими врегульовані ці різновиди цивільно-правових договорів. Кожен здобувач має скласти свій варіант договору, в якому має бути максимально враховано інтереси обох сторін договору та максимально пропрацьовано блок (або блоки, якщо вони відокремлені) «Гарантії

забезпечення виконання зобов'язань сторін договору» та/або «Відповідальність за порушення умов договору». Аналіз готового зразка відповідного різновиду цивільно-правового договору або характеристика складеного здобувачем договору здійснюється шляхом розкриття таких аспектів: а) яка модель цивільно-правового договору (інформативна чи неінформативна) представлена або чому при складанні договору здобувачем була обрана сама ця модель; б) чи дотримано вимоги щодо форми конкретного договору у знайденому здобувачем зразку договору або яким чином це враховано у складеному здобувачем договорі (мається на увазі правильне оформлення договору, яке дає уявлення про нотаріальну чи просту письмову форму, яка вимагається для цього різновиду договору); в) чи наявні всі обов'язкові елементи структури цивільно-правового договору; г) чи враховані у договорі всі вимоги його нормативного врегулювання нормами ЦК України та спеціального законодавства; ґ) чи всі можливі права та обов'язки сторін враховано у договорі; д) чи підібрано до кожного обов'язку сторони у договорі відповідні засоби забезпечення його виконання або конкретна міра відповідальності за порушення цього обов'язку; е) чи враховано положення законодавчих вимог про можливі у цьому конкретному договорі сторони, їхні права щодо порядку зміни, припинення договору, вирішення спорів за договором, кількості примірників тощо.

Вирішення кейсів передбачає надання вичерпного обґрунтування своєї відповіді з посиланням на конкретні норми ЦК, ГК України, законодавства про інтелектуальну власність, інших законодавчих актів та на судову практику. Ситуації аналізуються щодо: а) належних чи неналежних сторін; б) наявності у них відповідних прав та обов'язків; в) дотримання строків; г) можливих способів захисту прав та інтересів тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань.

1. Яке положення про виключну ліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності, відповідає змісту законодавчої норми?

а. Виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта;

б. Виключна ліцензія виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, натомість не виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта;

в. Виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату, натомість не виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта;

г. Виключна ліцензія може видаватись і декільком ліцензіатам, але виключає можливість використання ліцензіарами об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачу ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері.

2. Яке положення про одиничну ліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності, відповідає змісту законодавчої норми?

а. Одинична ліцензія може видаватись декільком ліцензіатам і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією;

б. Одинична ліцензія може видаватись декільком ліцензіатам і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері;

с. Одинична ліцензія видається лише одному ліцензіату, натомість не виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією;

д. Одинична ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері.

3. Яке положення про невиключну ліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності, відповідає змісту законодавчої норми?

а. Невиключна ліцензія виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, натомість перелічує інші сфери, де вона може використовуватись на вибір ліцензіара;

б. Невиключна ліцензія не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері;

с. Невиключна ліцензія не виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, натомість забороняє видачу ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері;

д. Невиключна ліцензія виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, натомість дозволяє видачу ліцензії на використання цього об'єкта у зазначеній сфері іншим особам.

4. Як у цивільному законодавстві врегульовано питання про різновиди договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності?

а. Закріплено вичерпний перелік можливих договорів, які окремо спеціально не регулюються, натомість їх врегулювання можливо за допомогою загальних положень про договори про надання послуг;

б. Закріплено вичерпний перелік можливих договорів, кожний з яких окремо врегульовано у ЦК України;

с. Закріплено невичерпний перелік можливих договорів, окремі з яких врегульовані у ЦК України;

д. Закріплено невичерпний перелік можливих договорів, жоден з яких окремо не врегульовано у ЦК України.

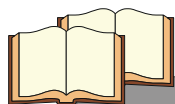
5. Оберіть правильний варіант з характеристикою сторони ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

а. Ліцензіар – це особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

б. Ліцензіар – це особа, якій надається право використання об'єкта права інтелектуальної власності;

с. Ліцензіат – це особа, якій надається право використання об'єкта права інтелектуальної власності;

д. Ліцензіат – це особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Література: основна – 1 (с. 503–525), 2 (с. 207–291, 548–567, 681–787), 3 (с. 996–1031), 5 (с. 579–599); додаткова – 1 (с. 8–10), 2 (с. 23–25), 3 (с. 9–11), 4 (с. 133–154, с. 271–356, с. 378–427), 8-10.

Нормативно-правові акти:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 435-IV (Глава 76). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 436-IV (Глава 36). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

Судова практика:

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

Дайджести судової практики Великої палати Верховного Суду. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>.

Інформаційні ресурси: 1–10.

Додаток 1
Зразок договору для проведення правового аналізу його положень
(НЕІНФОРМАТИВНА модель договору)

ДОГОВІР РЕНТИ

м. Запоріжжя

«03» вересня 2023 року

Ми, гр. Степаненко Наталія Миколаївна, 04.06.1985 року народження, що проживає в місті Запоріжжя, вул. Озерна, буд. №98, кв. 111 (паспорт серії СВ №243546, виданий Шевченківським РВ УМВС України в Запорізькій області 20.04.2000 р.), іменована надалі «Отримувач ренти», з одного боку, і гр. Миколенко Микита Степанович, 13.09.1986 року народження, що проживає в місті Запоріжжі, вул. Бульвар Шевченко, буд. №33, кв. 14 (паспорт серії СА №234563, виданий Орджонікідзевським РВ УМВС України в Запорізькій області 11.09.2001 р.), іменованій надалі «Платник ренти», з іншого боку, уклали даний договір про нижченаведене:

1. Одержувач ренти передає у власність Платника ренти під виплату строкової ренти житлове приміщення (квартиру), що перебуває в місті Запоріжжі, вул. Запорізького козацтва, буд. №17, кв. 435.

Зазначена квартира розташована на третьому поверсі п'ятиповерхового цегляного будинку й складається із двох кімнат загальною корисною площею 47,4 кв.м, у тому числі житловою площею 28,4 кв.м, що підтверджується технічним паспортом та довідкою Бюро технічної інвентаризації міста Запоріжжя від 10.03.2022 р. №356. Інвентаризаційна оцінка квартири становить 300000 (триста тисяч) гривень.

2. Передана у власність Платника ренти квартира належить Одержувачеві ренти на праві власності на підставі договору купівлі-продажу, засвідченого нотаріусом міста Запоріжжя 02.09.1998 р. (реєстр №__).

3. Квартира оцінюється сторонами в 1000000 (один мільйон) гривень.

4. Платник ренти зобов'язується протягом двох років і шести місяців виплачувати Одержувачеві ренти ренту в сумі 100000 (сто тисяч) гривень, по закінченні кожного календарного кварталу не пізніше 10-го числа наступного за кожним календарним кварталом місяця. При простроченні виплати ренти Платник ренти сплачує Одержувачеві ренти пеню в розмірі 3% від не сплаченої в строк суми.

5. Виплата ренти може здійснюватися також шляхом надання речей, виконання робіт або надання послуг Одержувачеві ренти Платником ренти, що відповідають за вартістю сумі, зазначеної в п. 4 даного договору.

6. Сторони мають право на викуп ренти у випадках:

6.1. Платник ренти вправі відмовитися від подальшої виплати ренти шляхом її викупу, якщо заява в письмовій формі про це зроблена не пізніше ніж за шість місяців до припинення виплати ренти. При цьому зобов'язання з

виплати ренти не припиняється до одержання всієї суми викупу ренти. Право на викуп ренти може бути здійснено Платником ренти в будь який момент.

6.2. Одержувач ренти вправі вимагати викупу Платником у випадках, коли: платник ренти прострочив її виплату більш ніж на три квартали;

платник ренти порушив свої зобов'язання по забезпеченню виплати ренти;

платник ренти визнаний неплатоспроможним або виникли інші обставини, що очевидно свідчать, що рента не буде виплачуватися в розмірі й у строки, встановлені цим договором;

квартира, передана під виплату ренти, надійшла в спільну власність або розділена між декількома особами.

7. У викупну ціну ренти включається річна сума рентних платежів, установлена даним договором, а також ціна переданої під виплату ренти квартири, що відповідає названій в п.3 даного договору.

8. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження квартири, переданої під виплату ренти, несе Платник ренти.

9. У відчужуваній квартирі ніхто не зареєстрований, і осіб, що зберігають відповідно до чинного законодавства право користування відчужуваним житловим приміщенням, не має.

10. Одержувач ренти ставить Платника ренти до відома про відсутність яких-небудь обмежень (обтяжень) щодо відчужуваної квартири, не названих у даному договорі. Відповідно до його заяви, а також відповідно до вищевказаної довідки Бюро технічної інвентаризації м. Запоріжжя й виписці з Єдиного державного реєстру прав на нерухоме майно, до укладання цього договору квартира нікому не продана, не закладена, у спорі і під арештом не перебуває. Заборгованості за відчужувану квартиру не має.

11. Передача відчужуваної квартири Одержувачем ренти й прийняття її Платником ренти здійснюється за актом приймання-передання, що сторони зобов'язуються підписати не пізніше одного тижня від дня підписання договору.

12. Платник ренти набуває право власності на квартиру з моменту нотаріального посвідчення договору.

13. Сторони погодили питання, пов'язані з розрахунками за комунальні послуги і плату за електроенергію щодо відчужуваної квартири, і не мають у цьому зв'язку взаємних претензій.

14. Зміна умов цього договору, а також його розірвання здійснюється за згодою сторін, а у випадку відмови однієї зі сторін від добровільного внесення змін або розірвання договору – у судовому порядку.

15. Сторони договору в присутності нотаріуса заявили, що вони не позбавлені дієздатності, не страждають захворюваннями, що перешкоджають розуміти суть договору, що підписується ними, а також про відсутність обставин, що змушують їх здійснити цей правочин на вкрай не вигідних для них умовах.

16. Витрати по посвідченню цього договору сплачує Платник ренти.

17. Договір укладено у трьох примірниках, один із яких зберігається в справах нотаріуса приватного нотаріуса, по одному примірнику видається кожній із сторін.

Підписи сторін:

Платник ренти: _____ / _____ /.

Одержувач ренти: _____ / _____ /.

Додаток 2
Зразок договору для проведення правового аналізу його положень
(ІНФОРМАТИВНА модель договору)

ДОГОВІР ПОЗИЧКИ АВТОМОБІЛЯ

м. Запоріжжя

«03» вересня 2023 року

Громадянка України Громова Олександра Михайлівна, яка проживає за адресою: Запорізька область, Запорізький район, Долинська громада, с. Новослобідка, вул. Золота, буд. 10, (надалі іменується «Позичкодавець»), з однієї сторони,

та

Виконавчий комітет Долинської сільської ради (надалі іменується «Користувач»), в особі голови Долинської сільської ради Розмана Федора Павловича, який діє на підставі Статуту, з іншої сторони (в подальшому разом іменуються «Сторони», а кожна окремо – «Сторона»), уклали цей Договір позички автомобіля (надалі іменується «Договір») про таке:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. В порядку та на умовах, визначених цим Договором, Позичкодавець зобов'язується передати Користувачеві у строкове безоплатне користування, а Користувач зобов'язується прийняти у строкове безоплатне користування легковий автомобіль, що визначений у цьому Договорі (надалі іменується «автомобіль») та своєчасно його повернути Позичкодавцю.

1.2. Відомості про предмет позички:

1.2.1. Марка, технічні характеристики та рік випуску автомобіля: Volkswagen Touareg, 3.0 TDI AT (286 к.с.) AWD, 2023 року випуску.

1.2.2. Номерний знак: AP5340CB.

1.2.3. Технічний стан автомобіля: непошкоджений.

1.2.4. Оціночна вартість автомобіля складає 3217312 грн. (три мільйони двісті сімнадцять тисяч триста дванадцять гривень).

1.3. Право власності Позичкодавця на автомобіль підтверджується свідоцтвом про реєстрацію транспортного засобу №СТХ 756582.

2. ЦІЛЬОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ АВТОМОБІЛЯ

2.1. Користувач бере зобов'язання використовувати переданий йому Позичкодавцем автомобіль виключно для виконання службових завдань (повноважень) посадовими особами Виконавчого комітету Долинської ради, у т.ч. для перевезень дрібних речей, загальною вагою не більше ніж 100 (сто) кг.

3. ПОРЯДОК ПЕРЕДАЧІ АВТОМОБІЛЯ

3.1. Автомобіль передається Користувачеві упродовж 7 (семи) днів після набрання чинності цим Договором.

3.2. Передача автомобіля Позичкодавцем Користувачеві оформлюється за фактом відповідної передачі із складенням Акту передачі-приймання, який підписується Сторонами.

4. СТРОК КОРИСТУВАННЯ АВТОМОБІЛЕМ

4.1. Строк користування автомобілем складає 24 (двадцять чотири) місяці і завершується 5 листопада 2025 р.

5. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОЗИЧКОДАВЦЯ

5.1. Позичкодавець за цим Договором зобов'язується:

5.1.1. В порядку, визначеному цим Договором, надати в користування Користувачеві автомобіль у технічно справному стані;

5.1.2. Не відчужувати автомобіль упродовж строку дії цього Договору;

5.1.3. Здійснювати страхування та капітальний ремонт автомобіля за власний рахунок;

5.2. Позичкодавець за цим Договором має право:

5.2.1. У будь-який час розірвати цей Договір та вимагати повернення автомобіля;

5.2.2. У разі неповернення автомобіля Користувачем у строк, визначений цим Договором, вимагати його примусового повернення зі стягненням неустойки та завданих збитків;

5.2.3. У разі повернення автомобіля із суттєвими пошкодженнями або недоліками, вимагати від Користувача відшкодування вартості робіт з усунення пошкоджень або недоліків автомобіля.

6. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КОРИСТУВАЧА

6.1. Користувач за цим Договором зобов'язується:

6.1.1. Використовувати автомобіль за призначенням, визначним пунктом 2.1 цього Договору та допускати до керування автомобілем лише кваліфікованих осіб;

6.1.2. Упродовж строку користування автомобілем підтримувати його у належному технічному стані (здійснювати профілактичне обслуговування та поточний ремонт, проводити для цього заміну необхідних деталей), а також нести усі пов'язані з цим витрати;

6.1.3. Упродовж строку користування автомобілем здійснювати за власний рахунок його заправлення паливно-мастильними матеріалами;

6.1.4. Усувати завдані пошкодження автомобіля та/чи відшкодувати збитки, заподіяні у зв'язку з втратою автомобіля, якщо такі пошкодження або втрата сталися з вини Користувача;

6.1.5. Нести витрати, пов'язані з використанням автомобіля, у тому числі й ті, що стосуються сплати податків та інших обов'язкових платежів;

6.1.6. Надавати Позичкодавцю на його вимогу, але не частіше ніж один раз на півроку, необхідну інформацію щодо технічного стану автомобіля, що була документально зафіксована відповідною службою автомобільного сервісу.

6.1.7. Не передавати автомобіль у користування третім особам без письмової згоди Позичкодавця.

7.2. Користувач за цим Договором має право:

6.2.1. Розірвати цей Договір та вимагати стягнення збитків у разі порушення Позичкодавцем строку повернення автомобіля;

6.2.2. Передавати автомобіль у користування третім особам лише з письмової згоди Позичкодавця.

7. ПОРЯДОК ПОВЕРНЕННЯ АВТОМОБІЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЮ

7.1. Автомобіль підлягає поверненню Позичкодавцю не пізніше 7 (семи) днів після закінчення строку користування автомобілем, визначеного пунктом 4.1 цього Договору, у справному стані з урахуванням відповідного фізичного зносу, що виник за період експлуатації автомобіля.

7.2. Повернення автомобіля відбувається за участі Сторін і оформлюється відповідним Актом передачі-приймання.

8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЗА ПОРУШЕННЯ УМОВ ДОГОВОРУ

8.1. У випадку порушення Договору Сторона несе відповідальність, визначену цим Договором та чинним законодавством України.

8.1.1. Порушенням Договору вважається його невиконання або неналежне виконання чи виконання з порушенням умов, визначених цим Договором.

8.1.2. Сторона звільняється від відповідальності за порушення зобов'язань за цим Договором, якщо вона доведе, що таке порушення сталося внаслідок дії непереборної сили або випадку.

8.1.3. У разі виникнення обставин, зазначених у підпункті 8.1.2. цього Договору, Сторона, яка не може виконати зобов'язання, передбачені цим Договором, повідомляє іншу Сторону про настання, прогнозований термін дії та припинення вищевказаних обставин не пізніше 10 (десяти) днів з дати їх настання та припинення. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення позбавляє Сторону права на звільнення від виконання своїх зобов'язань у зв'язку із виникненням обставин, зазначених у пункті 8.1.2. цього Договору.

8.2. Користувач згідно з цим Договором несе таку відповідальність:

8.2.1. За нецільове використання автомобіля сплачує неустойку в розмірі 10% від його оціночної вартості;

8.2.2. За несвоєчасне повернення Позичкодавцеві автомобіля сплачує неустойку в розмірі 25% від оціночної вартості автомобіля за кожен день прострочення.

8.3. Позичкодавець згідно з цим Договором несе таку відповідальність:

8.3.1. За несвоєчасну передачу автомобіля у користування Користувачеві сплачує неустойку в розмірі 3% за кожен день прострочення.

9. ДІЯ ДОГОВОРУ

9.1. Цей Договір підписується Сторонами та підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

9.2. Цей Договір вважається укладеним і набирає чинності з моменту його нотаріального посвідчення.

9.3. Строк цього Договору починає обчислюватися з моменту, визначеного у пункті 9.2 цього Договору.

9.4. Закінчення строку цього Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії цього Договору.

9.5. Якщо інше прямо не передбачено цим Договором або чинним законодавством України, зміни у цей Договір можуть бути внесені тільки за домовленістю та взаємною згодою Сторін, про що складається додаткова угода до цього Договору.

9.6. Зміни до цього Договору набирають чинності з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди, якщо інше не встановлено додатковою угодою, цим Договором або чинним законодавством України.

9.7. Якщо інше прямо не передбачено цим Договором або чинним законодавством України, цей Договір може бути розірваний тільки за домовленістю Сторін, про що складається додаткова угода до цього Договору.

9.8. Цей Договір вважається розірваним з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до цього Договору, якщо інше не встановлено додатковою угодою, цим Договором або чинним законодавством України.

10. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

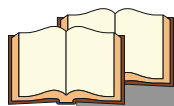
10.1. Усі спори Сторін за цим Договором, за якими не було досягнуто згоди шляхом переговорів, вирішуються у судовому порядку відповідно до чинного законодавства України.

11. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

11.1. Усі правовідносини, що виникають з цього Договору або пов'язані з ним, у тому числі пов'язані з чинністю, укладенням, виконанням, зміною та припиненням цього Договору, тлумаченням його умов, визначенням наслідків недійсності або порушення Договору, регулюються цим Договором та відповідними нормами чинного законодавства України, а також звичаями ділового обороту, які застосовуються до таких правовідносин на підставі принципів добросовісності, розумності та справедливості.

11.2. Після набрання чинності цим Договором всі попередні переговори за ним, листування, попередні договори, протоколи про наміри та будь-які інші усні або письмові домовленості Сторін з питань, що так чи інакше стосувалися цього Договору, втрачають юридичну силу, але можуть враховуватися при тлумаченні Сторонами умов цього Договору.

11.3. Сторони несуть повну відповідальність за правильність вказаних ними у цьому Договорі реквізитів та зобов'язуються своєчасно (не пізніше 5 (п'яти) календарних днів) у письмовій формі повідомляти іншу Сторону про їх зміну, а у разі неповідомлення чи несвоєчасного повідомлення несуть ризик настання пов'язаних із ним несприятливих наслідків.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивільне право (особлива частина). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ : Видавництво «ЕКУС», 2022. 640 с.
2. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова [та ін.]. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 896 с.
3. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова [та ін.]. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1200 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Договірне право : Академічний курс. Львів : ПАІС, 2020. 464 с.
5. Вавженчук С.Я. Договірне право : підручник : у 2 т. Т. І. Харків : Право, 2022 632 с.

Додаткова:

1. Болокан І. В. Питання стимулювання виконання сторонами умов цивільно-правових договорів: проблеми нормативного закріплення та практичного використання. *Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесах* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Запоріжжя, 20 листопада 2019 р. за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 150 с. С. 8–10 м. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. С. 8–10.
2. Болокан І. В. Дотримання «культури» укладання цивільно-правових договорів як чинник, що сприяє захисту прав сторін у договірних відносинах. *Запорізькі правові читання* : матеріали щорічної міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 19-20 травня 2020 р.) Запоріжжя: Видавничий дім "Гельветика", 2020. С. 23–25.
3. Болокан І. В. Положення цивільно-правового договору в частині відповідальності за невиконання його умов: до питання про потребу вдосконалення нормативного регулювання. *Напрямки реформування публічного та приватного права в Україні*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 26 березня 2021 року. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. С. 9–11.
4. Дзера І. О. Санкції у цивільному праві України: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2022. 540 с.
5. Болокан І. В., Щипанова О. О. Дублювання як недолік нормативно-правового регулювання (на прикладі окремих актів, якими регулюється договір страхування). *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2019. № 3–4. С. 44–52.
6. Болокан І. В. Законодавчі зміни нормативного регулювання: недоліки та переваги (на прикладі цивільно-правових договорів про надання фінансових послуг). *Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції Запоріжжя: ЗНУ, 2020. С. 8–11.

7. Договір ренти як особливий вид договору відчуження. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_29582.

8. Contemporary Legal Cultures: Civil Law. URL: <https://prawo.uni.wroc.pl/sites/default/files/students-resources/CLC%20Civil%20Law.pdf>.

9. Introduction to the Civil Law System Hiroshi Matsuo, Professor of Law, Law School, Keio University. URL: <https://jica-net-library.jica.go.jp/lib2/05PRDM015/pdf/alltxt.pdf>.

10. Gábor Péter Palásti. Lecture notes on the introduction to private/civil law. URL: <https://www.rgsl.edu.lv/uploads/research-papers-list/18/5-palasti-final.pdf>.

Інформаційні джерела:

1. Договір і договірне право в Україні. URL: <https://moe-pravo.com.ua/publications/dogovir-i-dogovirne-pravo-v-ukrayini>.

2. Договірне право в практиці Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2021_12_29_prezent_Krat.pdf

3. Договірне право: що треба знати про складання договорів. URL: <https://pravdop.com.ua/publications/praktiki-kompanii/dogovornoe-pravo-chto-nuzhno-znat-o-sostavlenii-dogovorov-08-2023-144>.

4. Практичний онлайн-курс «Договірне право». URL: <https://onlinelawschool.pro/contractlaw>.

5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.

6. Офіційний сайт Верховного Суду України. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme>.

7. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>.

8. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>.

9. Офіційний сайт Асоціації правників України. URL: <https://uba.ua>.

10. Офіційний сайт Національної Асоціації Адвокатів України. URL: <https://unba.org.ua>.

Перелік використаних джерел

1. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивільне право (особлива частина). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ : Видавництво «ЕКУС», 2022. 640 с.

2. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова [та ін.]. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 896 с.

3. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова [та ін.]. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1200 с.

4. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Договірне право : Академічний курс. Львів : ПАІС, 2020. 464 с.

5. Дзера І. О. Санкції у цивільному праві України: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2022. 540 с.
6. Термінологія законодавства. Офіційний сайт Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/termin>.
7. Правознавство: словник термінів: навчальний посібник / за редакцією В. Г. Гончаренка. Київ : Юрисконсульт, КНТ, 2007. 636 с.
8. Головченко В. В., Ковальський В. С. Юридична термінологія: Довідник. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 224 с.
9. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія імені М. П. Бажана» (всі томи, 1998-2006).
10. ЗНО-онлайн (право). URL: <https://zno.osvita.ua/master/pravo>.
11. Судові справи з Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>.

ГЛОСАРІЙ

Автомобільний перевізник – фізична або юридична особа, яка здійснює на комерційній основі чи за власний кошт перевезення пасажирів чи (та) вантажів транспортними засобами.

Автомобільний транспорт – галузь транспорту, яка забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях пасажирів та вантажів автомобільними транспортними засобами.

Автомобільний транспортний засіб – дорожній транспортний засіб, за допомогою якого здійснюється перевезення пасажирів і вантажів автомобільними дорогами чи виконання спеціальних робочих функцій; колісний транспортний засіб (автобус, вантажний та легковий автомобіль, причіп, напівпричіп), який використовується для перевезення пасажирів, вантажів або виконання спеціальних робочих функцій (далі транспортний засіб).

Актуарна діяльність у сфері страхування (перестраховання) – діяльність у сфері страхування щодо аналізу та оцінки ризиків та/або пов'язаних з ними фінансових зобов'язань, а також розроблення та оцінка методів управління фінансовими наслідками майбутніх випадкових подій з метою забезпечення реалізації актуарної функції страховика (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Андеррайтинговий ризик – ризик виникнення збитків чи додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, або виникнення несприятливої зміни вартості страхових зобов'язань внаслідок неадекватних припущень, здійснених під час ціноутворення та резервування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Ануїтет – визначені в договорі страхування регулярні послідовні страхові виплати (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Безготівкові розрахунки – перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, внесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів (ст. 1 Закону України «Про платіжні послуги»).

Вигодонабувач – особа, яка має право на отримання страхової виплати згідно з умовами договору страхування та/або відповідно до законодавства (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Викупна сума – сума грошових коштів, що виплачується страховиком страхувальнику (іншій особі, визначеній договором страхування або законодавством) у разі дострокового припинення дії договору страхування, віднесеного до класів страхування життя (ст. 1 Закону України «Про

страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Винагорода за реалізацію страхових та/або перестрахових продуктів – будь-яка комісія, оплата послуги, комісійна винагорода або інший платіж, включаючи будь-яку економічну вигоду або будь-які інші фінансові чи нефінансові вигоди або заохочення, що пропонуються або надаються за реалізацію страхових та/або перестрахових продуктів (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Вихідне перестраховування – правовідносини з передачі перестраховальником (цедентом, ретроцедентом) перестраховику (цесіонеру, ретроцесіонеру) в перестраховування повністю або частково ризику (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Відповідальний актуарій – особа, відповідальна за виконання актуарної функції (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Внутрішньогруповий договір – будь-який договір, за яким страховик прямо чи опосередковано набуває прав та обов'язків щодо іншої юридичної особи, що є членом цієї ж групи, страхової холдингової компанії або холдингової компанії із змішаною діяльністю, або щодо особи, яка є пов'язаною з юридичною особою, що належить до цієї групи, страхової холдингової компанії або холдингової компанії із змішаною діяльністю, щодо виконання договірних чи недоговірних зобов'язань, з оплатою чи без оплати (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Вхідне перестраховування – правовідносини з прийняття перестраховиком (цесіонером, ретроцесіонером) повністю або частково ризику, переданого в перестраховування перестраховальником (цедентом, ретроцедентом) (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Генеральний вантаж – будь-який штучний вантаж в упаковці або без неї, що приймається до перевезення по рахунку вантажних місць (тобто вантажі в упаковці, що йдуть по рахунку).

Делькредере – спеціальна запорука комісіонера перед комітентом за виконання правочину третьою особою, яка буде майбутньою стороною договору.

Демередж – заздалегідь погоджена додаткова плата власникові судна з боку вантажовласника (фрахтувальника) у зв'язку з контрсталією.

Дімайз-чартер – торгова угода, по якій володіння судном і контроль над ним переходять до фрахтувальника, який розглядається як власник судна протягом терміну дії чартеру. Капітан і судновий екіпаж стають такими, що служать фрахтувальника, який несе відповідальність за управління,

експлуатацію і плавання судна. Фрахтувальник несе всі витрати по експлуатації судна, а також ризики, що виникають у зв'язку з експлуатацією судна.

Договір – домовленість двох або кількох осіб (сторін) про встановлення, зміну або припинення цивільних правовідносин і є найпоширенішою формою виникнення зобов'язання.

Договір дарування – договір, за яким одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність.

Договір довічного утримання – договір, за яким одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно.

Договір доручення – договір, за яким одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки довірителя.

Договір комісії – договір, за яким одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони (комітента) за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента.

Договір перевезення вантажу – договір, за яким одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довіреній їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

Договір перевезення вантажу морським транспортом – договір, за яким одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довіреній їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), із використанням морського транспорту, а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

Договір позички – договір, за яким одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку (ст. 827 ЦК).

Договір ренти – договір, за яким одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі.

Договір страхування – цивільно – правовий договір, за яким одна сторона (страховик) зобов'язується у разі настання певної події (страхового випадку) виплатити другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі та виконувати інші умови договору (ст. 979 ЦК).

Договірна відповідальність – відповідальність, передбачена сторонами договору за невиконання чи неналежне виконання його умов.

Додатковий страховий агент – фізична особа-підприємець або юридична особа, яка включена до Реєстру посередників та здійснює діяльність від імені та в інтересах страховика за винагороду за реалізацію страхових продуктів на підставі договору із страховиком, якщо одночасно виконуються всі такі умови: а) основним видом діяльності такої особи є здійснення іншої господарської діяльності, ніж реалізація страхових продуктів; б) така особа реалізує страхові продукти як доповнення до товару (послуги), що реалізується (надається) нею в межах здійснення основного виду її господарської діяльності; в) страхові продукти, що реалізуються такою особою, не передбачають страхування за класами страхування 10-13, 19-23, крім випадків, якщо такі страхові продукти є доповненням до товарів або послуг, що реалізуються такою особою в межах здійснення основного виду її господарської діяльності (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Замовник транспортних послуг – юридична або фізична особа, яка замовляє транспортні послуги з перевезення пасажирів чи/та вантажів.

Застрахована особа – фізична особа, визначена страхувальником у договорі страхування, життя, здоров'я, працездатність та/або пенсійне забезпечення якої є об'єктом страхування за договором страхування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Зміст договору – сукупність погоджених між сторонами умов, які визначають їх права та обов'язки.

Значимий страховик – страховик, який відповідає критеріям значимості, встановленим нормативно-правовими актами Регулятора (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Значний правочин страховика – правочин (крім правочину з розміщення акціонерним товариством власних акцій), вчинений страховиком, якщо ринкова вартість майна (робіт, послуг), що є його предметом, становить 10 і більше відсотків вартості активів страховика за даними останньої річної фінансової звітності (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Інструменти зниження ризику страхування – методи, які надають можливість страховикам (перестраховикам) передати частину або всі свої ризики страхування іншій стороні (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Істотні умови договору – умови, які визначені як обов'язкові в законі чи ті, на погодженні яких наполягає одна зі сторін.

Клієнт – особа, яка звернулася за отриманням або користується страховою чи перестраховою послугою (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Кредитний ризик – ризик виникнення збитків чи додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, або виникнення несприятливих змін у фінансовому стані внаслідок невиконання боржником/контрагентом взятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Морське (річкове) судно – самохідна або несамохідна плавуча споруда, яка використовується для перевезення вантажів, пасажирів, багажу і пошти, для рибного чи іншого морського промислу, розвідки і добування корисних копалин, рятування людей і суден, що зазнають лиха на морі, буксирування інших суден та плавучих об'єктів, здійснення гідротехнічних робіт чи піднімання майна, що затонуло в морі; для несення спеціальної державної служби (охорона промислів, санітарна і карантинна служби, захист моря від забруднення тощо); для наукових, навчальних і культурних цілей; для спорту; для інших цілей (ст. 15 КТМ).

Наскрізний коносамент – коносамент, який означає, що на маршруті проходження вантажу можливі перевалювання.

Об'єкти нагляду – страховики, перестраховики, надавачі супровідних послуг на ринку страхування, об'єднання учасників ринку страхування, які є саморегульованими організаціями, власники істотної участі у страховиках, учасники фінансових груп (страхових груп, страхових підгруп), страхові групи, страхові підгрупи, керівники страховиків та особи, на яких покладено виконання ключових функцій, нагляд за якими здійснює Регулятор (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Операційний ризик – ризик виникнення збитків чи додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів внаслідок допущення недоліків або помилок в організації внутрішніх процесів, навмисних або ненавмисних дій працівників чи інших осіб, збоїв у роботі інформаційних систем або внаслідок впливу зовнішніх факторів (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Ордерний коносамент – такий, що передбачає, що вантажовідправник може передати свої права третій особі, індосуючи коносамент, тобто поставивши на звороті свій підпис і печатку.

Перевезення вантажів – господарська діяльність, пов'язана з переміщенням продукції виробничо – технічного призначення та виробів народного споживання залізницями, автомобільними дорогами, водними та повітряними шляхами, а також транспортування продукції трубопроводами.

Перевізник – особа, яка надає послуги з перевезення пасажирів чи (та) вантажу автомобільним транспортом загального користування; юридична або фізична особа, яка взяла на себе зобов'язання і відповідальність за договором перевезення вантажу за доставку до місця призначення довіреного їй вантажу, перевезення вантажів та їх видачу (передачу) вантажоодержувачу або іншій особі, зазначеній у документі, що регулює відносини між експедитором та перевізником.

Передача страхового портфеля – перехід всіх прав та обов'язків за страховим портфелем від одного страховика до іншого страховика, який визнається правонаступником за таким страховим портфелем (страховик- правонаступник) (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестрахова виплата – грошові кошти, що виплачуються страховиком (перестраховиком) відповідно до умов договору перестрахування, прямо чи опосередковано пов'язані з настанням обов'язку страховика за договором (договорами) страхування щодо здійснення страхової виплати (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестрахова послуга – послуга, що надається перестраховиком для забезпечення потреби потенційного перестраховувальника у перестрахуванні на підставі договору перестрахування (ковер-ноти, сертифіката, полісу, свідоцтва тощо) (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестрахова премія (перестраховий платіж, перестраховий внесок) – плата, яку перестраховувальник (цедент, ретроцедент) зобов'язаний сплатити на користь перестраховика (цесіонера, ретроцесіонера) згідно з умовами договору перестрахування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестраховий брокер – юридична особа або представництво перестрахового брокера-нерезидента, включені до Реєстру посередників, що діють від свого імені та в інтересах клієнта і за винагороду за реалізацію здійснюють діяльність з надання посередницьких послуг з перестрахування на підставі договору (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестраховий продукт – умови перестрахування, що задовольняють визначені потреби та інтереси клієнтів в отриманні перестрахової послуги (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестраховик (цесіонер, ретроцесіонер) – страховик та страховик-нерезидент, який приймає ризик за договором перестрахування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестраховальник (цедент, ретроцедент) – страховик (перестраховик), який передає ризик за договором перестраховання (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Перестраховання (цесія, ретроцесія) – правовідносини з передачі перестраховальником (цедентом, ретроцедентом) та прийняття перестраховиком (цесіонером, ретроцесіонером) за плату ризику щодо виконання перестраховальником (цедентом, ретроцедентом) частини своїх обов’язків перед страхувальником та відшкодування витрат (здійснення виплат) на умовах, визначених договором перестраховання (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Повітряне судно – це літальний апарат, що тримається в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні, і здатний маневрувати у тривимірному просторі (ст. 15 Повітряного кодексу України).

Приписний капітал філії страховика-нерезидента – грошові кошти в національній валюті України, які страховик-нерезидент розміщує на депозитному рахунку у банку, який має чинну ліцензію, видану Національним банком України, та на дату розміщення такого депозиту не віднесений до категорії неплатоспроможних, для забезпечення захисту від ризику невиконання зобов’язань за договорами страхування (перестраховання), укладеними під час діяльності філії страховика-нерезидента на території України (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Пряме страхування – правовідносини з передачі ризику від страхувальника страховику за плату на умовах, визначених договором страхування або законодавством, з метою захисту страхового інтересу фізичних та юридичних осіб (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Реєстр страховиків – реєстр, що ведеться Регулятором у визначеному ним порядку та містить відомості про страховиків, їх відокремлені підрозділи (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Реєстр страхових посередників – електронна автоматизована система збору, накопичення та обробки даних про страхових посередників (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Рейсовий чартер – документ, який застосовується, якщо договір передбачає умову надання для перевезення всього судна, його частини або окремих судових приміщень.

Ретроактивна дата – дата, яка передує даті початку дії договору страхування та включається до строку страхового покриття (ст. 1 Закону

України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Споживач – фізична особа, яка звернулася за отриманням або отримує страхову послугу для задоволення особистих потреб, не пов'язаних з підприємницькою або незалежною професійною діяльністю, а також інші особи, визначені договором страхування як застраховані особи та/або вигодонабувачі, які є фізичними особами, або інші фізичні особи, які мають право на отримання страхової виплати (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Сталійний час – час, протягом якого товарний вантаж має бути занурений на судно або вивантажений з нього. Може означати також період часу, протягом якого власник судна надає його для цілей вантаження або вивантаження без додаткових до фрахту платежів. За простій судна понад цей час фрахтувальник сплачує **демередж**, а за дострокове вантаження (вивантаження) товару має право на отримання **диспача**. Сталійний час визначається або домовленістю сторін або термінами, зазвичай прийнятими у конкретному порту.

Стандартний страховий продукт – страховий продукт із стандартними (типовими) умовами, які є незмінними та однаковими для невизначеного кола клієнтів (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхова вартість – вартість страхового інтересу, визначена договором страхування або законодавством (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхова виплата (страхове відшкодування) – грошові кошти, що виплачуються страховиком у разі настання страхового випадку відповідно до умов договору страхування та/або законодавства (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхова група – небанківська фінансова група, у якій страховики здійснюють переважну діяльність, що складається з: страховика, який є контролером одного чи кількох резидентів та/або іноземних дочірніх страховиків, дочірніх та/або асоційованих юридичних осіб, які є фінансовими установами, або двох або більше страховиків-резидентів, інших фінансових установ, які мають спільного контролера, їх українських та/або іноземних дочірніх та/або асоційованих юридичних осіб, які є фінансовими установами. Переважна діяльність у групі здійснюється страховиками, якщо середньоарифметичне значення активів страховиків за останні чотири звітні квартали становить 50 і більше відсотків сукупного розміру середньоарифметичних значень активів усіх фінансових установ, що входять до складу цієї групи, за цей період. Страхова холдингова компанія, а також юридична особа, для якої надання фінансових послуг є переважним видом

діяльності, та юридична особа з надання допоміжних послуг, які мають спільного контролера з учасниками страхової групи, входять до складу страхової групи. Юридична особа вважається такою, для якої надання фінансових послуг є переважним видом діяльності, якщо частка її доходу від реалізації фінансових послуг за результатами попереднього звітного року становить 50 і більше відсотків загального обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхова послуга – вид фінансової послуги, що надається страховиком для забезпечення потреби потенційного страхувальника у страховому захисті на підставі договору страхування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхова премія (страховий платіж, страховий внесок) – плата у грошовій формі за страхування, яку страхувальник зобов'язаний сплатити страховику згідно з договором страхування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхова сума – грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов договору страхування та/або законодавства зобов'язаний провести страхову виплату в разі настання страхового випадку (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхова холдингова компанія – материнська компанія, яка є фінансовою холдинговою компанією, основна діяльність якої полягає у придбанні та володінні участю у дочірніх компаніях, за умови що ці дочірні компанії переважно є страховиками і принаймні одна з таких дочірніх компаній є страховиком (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхове покриття – сукупність строкових, територіальних та вартісних складових страхового захисту, що надається відповідно до договору або закону (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий агент – фізична особа, фізична особа-підприємець або юридична особа, яка включена до Реєстру посередників, не є додатковим страховим агентом та здійснює діяльність з реалізації страхових продуктів від імені та в інтересах страховика за винагороду за реалізацію страхових продуктів на підставі договору із страховиком (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий брокер – фізична особа-підприємець, юридична особа або постійне представництво страхового брокера-нерезидента, включені до Реєстру

посередників, що діють від свого імені та в інтересах клієнта і за винагороду за реалізацію здійснюють діяльність з надання посередницьких послуг у страхуванні на підставі договору (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий випадок – подія, передбачена договором страхування або законодавством, ризик виникнення якої застрахований, з настанням якої виникає обов’язок страховика здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування або відповідно до законодавства (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий інтерес – матеріальна заінтересованість та/або потреба потенційного страхувальника (іншої особи, визначеної у договорі страхування) у страхуванні ризиків, пов’язаних з життям, здоров’ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий портфель – сукупність прав та обов’язків страховика за договорами страхування (діючими та припиненими) за одним або кількома класами (ризиками) страхування та/або за всіма договорами перестраховування (діючими та припиненими), за якими такий страховик виступає перестраховиком та/або в межах окремого класу (ризика) страхування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий посередник – страховий брокер, страховий агент, субагент, перестраховий брокер, додатковий страховий агент (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий продукт – умови страхування, які задовольняють визначені потреби та інтереси клієнтів в отриманні страхової послуги (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий ризик – подія, на випадок виникнення якої проводиться страхування, яка має ознаки ймовірності та випадковості настання (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховий тариф – ставка страхової премії з одиниці страхової суми за визначений строк страхового покриття (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховик – фінансова установа або філія страховика-нерезидента, які мають право здійснювати діяльність із страхування на території України (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страховик–нерезидент – юридична особа, зареєстрована згідно із законодавством іноземної держави, яка має право здійснювати діяльність із страхування на території України (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхувальник – особа, яка уклала із страховиком договір страхування або є страхувальником відповідно до законодавства (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Страхування – правовідносини щодо захисту страхових інтересів фізичних та юридичних осіб (страховий захист) при страхуванні ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі, у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування, за рахунок коштів фондів, що формуються шляхом сплати страхувальниками страхових премій (платежів, внесків), доходів від розміщення коштів таких фондів та інших доходів страховика, отриманих згідно із законодавством (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Строк страхового покриття – період, протягом якого діє страхове покриття та в разі настання страхового випадку під час якого страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату (відшкодування) відповідно до умов договору або законодавства (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Субагент – фізична особа, фізична особа-підприємець, юридична особа, яка включена до Реєстру посередників та здійснює діяльність з реалізації страхових продуктів від імені, в інтересах страховика та за дорученням страхового агента за винагороду за реалізацію на підставі договору із страховим агентом (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Субординований борг (позика) – позика, фінансові ресурси для якої залучаються за договором, умовами якого передбачено, що у разі банкрутства чи ліквідації позичальника повернення коштів за такою позикою здійснюється лише після виконання зобов'язань позичальника перед іншими кредиторами, та який відповідає вимогам, встановленим нормативно-правовими актами

Регулятора (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Судно – самохідна чи несамохідна плавуча споруда, що використовується для перевезення вантажів, пасажирів, багажу і пошти.

Таємниця страхування – сукупність інформації про клієнта та його фінансовий стан, яка стала відома страховику (перестраховику) або страховому посереднику у зв'язку з укладанням та/або виконанням договору страхування (перестраховання) та розголошення якої може заподіяти матеріальну чи моральну шкоду такому клієнту. Таємниця страхування належить до таємниці фінансової послуги (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Тантьєма – комісія з отриманого прибутку перестраховика, яку перестраховик щорічно виплачує перестраховальнику за результатами виконання договорів перестраховання, або комісія з отриманого прибутку страховика, яку страховик щорічно виплачує страхувальнику за результатами виконання договорів страхування (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Транспортний засіб – пристрій, призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів (п. 1.10 Правил дорожнього руху).

Транспортний засіб загального призначення – транспортний засіб, не обладнаний спеціальним устаткуванням і призначений для перевезення пасажирів або вантажів (автобус, легковий автомобіль, вантажний автомобіль, причіп, напівпричіп з бортовою платформою відкритого або закритого типу).

Учасники ринку страхування – страховики, перестраховики та надавачі супровідних послуг на ринку страхування, їх об'єднання, клієнти (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Філія страховика-нерезидента – представництво у формі філії страховика-нерезидента, яке має право на здійснення діяльності із страхування від імені страховика-нерезидента відповідно до вимог Закону України «Про страхування» (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Франшиза – частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування та/або законодавством (ст. 1 Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 р. (із змінами) № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>).

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Болокан Інна Вікторівна

ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Методичні рекомендації та завдання до самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право»
освітньо-професійної програми «Право» в 2 частинах. Частина 1

Рецензент *Н.В. Верлос*

Відповідальний за випуск *Д.О. Єрмоленко*

Коректор *І.В. Болокан*